

MilieuRAMA

Afgiftekantoor
Brussel X

nummer 11
november 1998

**Maandblad
van
de Bond
Beter Leefmilieu**

Redactie en administratie:
Tweekerkenstraat 47,
B-1000 Brussel
Tel.: 02/282.17.20 - Fax: 02/230.53.89

- ANTWERPSE 'VERPLETTERPROJECTEN' STUITEN OP VERZET.
- DE GRENSMAAS GEEFT LIMBURG OPNIEUW ADEM.
- DE TRIESTE WAARHEID OVER HET NIEUWE MAP.
- SPAAR GELD ÉN ENERGIE IN JE EIGEN KEUKEN.
- HOE GROEN ZIJN DE IRAANSE AYATOLLAHS?

Inhoud

Commentaar

Vlaanderen en zijn wereldrecords...

Omslagverhaal

Raakt Antwerpen verpletterd onder zijn eigen gewicht?

Ledenblad

U zit op droog zaad?

Dan heeft VELT een biologische oplossing voor u in petto...

Interview

Over de Grensmaas. En over grind. En ook nog over water-overlast. Limburg ziet het nu eenmaal groot.

Flitsen

VIBE laat u bouwen zoals het hoort.

Haal alvast de juiste zelfjes in huis...

Beleid

Uw buurman is reeds enkele weken spoorloos?

Tja, er schort nu eenmaal iets aan de handhaving van onze ruimtelijke ordening...

Mest

De kroniek van een nieuw Mestactieplan.

Wat we zelf doen, doen we beter?

Ecotips

Met een energievriendelijk huishoudtoestel kan een mens aardig wat geld besparen.

Boek en Milieu

Gewoon even doorlezen.

Frontlijn

Jean Bosco Safari of Anja Daems?

Wij weten alvast wie te kiezen...

Wet en Mina

Ons water krijgt eindelijk een wettelijke regeling.

Brieven uit de wereld

Hoe milieuvriendelijk zijn de ayatollahs in Iran?

Kalender

U houdt er wel van om op zaterdag te gaan shoppen?

Toch even uitkijken, want straks steekt de Niet-Winkeldag daar gegarandeerd een stokje voor.

Puzzelen

U houdt van een verrassingspakket?

Dan hebben wij een suggestie voor u!

16 verpletterprojecten hangen de Antwerpse regio als een strop rond de keel. Eén ervan, en heus niet het minste, is de ISVAG-oven in Wilrijk.

(foto Luc Verhaegen)

C O M M E N T A A R

Mest of mobiliteit?

Eric Van Rompuy is officieel 'Vlaams minister van Economie, KMO, Landbouw, Media, Energie' en wie-weet-wat-nog-allemaal. Toch wat veel bevoegdheden om op de schouders van één man te leggen denkt u? Dat hebt u mis. Van Rompuy nam er de voorbije maanden een aantal portefeuilles bij en profileerde zich als nieuwe minister van leefmilieu, openbare werken en mobiliteit. In een mum van tijd slaagde deze excellentie erin zowel het Vlaamse mestbeleid te doen ontspreiden, als het Vlaamse mobiliteitsbeleid te bruskieren.

Na het opblazen door de Boerenbond van het MAP-akkoord dat begin juli tot stand was gekomen tussen het kabinet van minister Kelchtermans en de coalitiepartner SP, is Van Rompuy erin geslaagd het laken in de MAP-besprekingen volledig naar zich toe te trekken. Het resultaat is een status-quo-MAP dat bemesting in natuurgebieden blijft toestaan, dat inzake kwetsbare gebieden ondanks de aanmaning van de Europese Commissie alles bij het oude laat én dat de Boerenbond betaalt om via een zogenaamde 'milieubeleedovereenkomst' het eigen MAP - inclusief soepeler bemestingsnormen - te mogen uitvoeren. De kersverse minister vice-president Stevaert stond erbij en keek ernaar.

Maar Van Rompuy is ook niet te beroerd om Stevaert op het eigen terrein te bekampen. Vlaanderen heeft dringend nood aan 30 miljard nieuwe wegen, zo berekende Van Rompuy. 'Denkwegen' haastte Stevaert zich snel op zoek naar 'uitwegen' voor zijn klemgereden imago.

Dat Van Rompuy er fier op is dat in Vlaanderen meer (verlieslatende) varkens zitten dan mensen wisten we al. Vermoedelijk wil Van Rompuy ook ons ander wereldrecord blijven veiligstellen: de grootste dichtheid aan weginfrastructuur. Waar een klein land toch groot in kan zijn.

Lieve Grauls

C O L O F O N

Milieurama

18de jaargang - Maandblad van de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

Redactie en Administratie

Bond Beter Leefmilieu
Twekerkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20. - Fax. 02/230.53.89.
email: bblv@pophost.eunet.be
http://www.ecomarkt.net/bbl/

Abonnementen

80 frank (los nummer),
750 frank (jaarabonnement),
1.500 frank (steunabonnement),
1.500 (abonnement buitenland).
Betalings kan op rekeningnummer
001-1475409-18 van Bond Beter
Leefmilieu vzw.

Combi-Abonnementen

Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog contact op met het BBL-secretaariaat.

Hoofredacteur en

Verantwoordelijke Uitgever

Lieve Grauls,
Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel

Bindredacteur

Piet Decoster

Werken mee aan dit nummer:

Jo Bultynck, Stefaan Claeys, Ilse Degerickx,
Charles De Buyser, Piet Decoster, Lieve Grauls,
Erik Grietens, Danny Jacobs, Martine Langen,
Bea Lootens, Bart Martens,
Conny Peeters, Valerie Puttevels, Dirk Serneels,
Sandra Van Aerschoot, Jo Van Assche, Johan
Vandewalle, Saar Van Hauwermeiren, Jan
Vanhack, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel.

Foto's

Frans Geys, Kristel Peeters, Luc Verhaegen

Illustraties

Hilaire

Vormgeving en druk

VUMpress

Copyright

Overname van artikelen wordt aanbevolen, mits bronvermelding.

Advertenties

Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

Papier

Milieurama wordt (uiteraard) gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier, de kaft is niet-chloorgebleekt. Gooi deze Milieurama niet zomaar weg! Geef hem door aan vrienden of geïnteresseerden. Volledig uitgelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje bij het oud papier!

Gaat Antwerpen de boot in?

De uitbreiding van de luchthaven van Deurne, een polderdorp dat complexloos van de kaart wordt geveegd om plaats te maken voor containers, de verbrandingsoven van Wilrijk die opnieuw van start gaat ondanks een verhoogd aantal kankergevallen in de buurt, een goederenspoorlijn die een rits waardevolle natuurgebieden dwars doormidden snijdt,...

Het zijn slechts 4 van de 16 'verpletterprojecten' die de Antwerpse regio als een 'Zwaard van Damocles' boven het hoofd hangen. Kiest Antwerpen voor een nietsontziende economische ontwikkeling? Of houdt de metropool ook rekening met mens en milieu?

16 'verpletterprojecten' hangen Antwerpse regio als een strop rond de keel.

ANTWERPENAAR REAGEERT OP DE 16 VERPLETTERPROJECTEN

Een mistige oktobermorgen, onder de brug van de E34 in Oelegem. Op deze plaats werd precies 25 jaar geleden actie gevoerd tegen de aanleg van het geplande duwvaartkanaal Oelegem-Zandvliet. Eén van de eerste wapenfeiten van een prille milieubeweging die ook elders in Vlaanderen heel wat in gang zette. De

van de actie uit. "Wanneer elk actiecomité geïsoleerd met zijn grieven naar buiten komt en geen aansluiting probeert te vinden met andere verenigingen, dan is de kans groot dat die afzonderlijke comités door de politici op een handige manier tegen elkaar worden uitgespeeld. Precies dat spelletje willen we vermijden. We willen niet langer dat dergelijke projecten boven de hoofden van de bevolking worden beslist maar dat er integendeel werk wordt gemaakt van een wettelijke onderbouw én degelijke inspraakprocedures voor de bevolking vooraleer een beslissing wordt genomen", aldus een kordate Johan Vandewalle.

Kiezen tussen geld en milieu?

acties bleven ook op andere plaatsen niet zonder succes, het geplande Duwvaartkanaal bijvoorbeeld werd nooit gerealiseerd. Althans niet tot op vandaag, want 25 jaar na datum ligt de realisatie van het Duwvaartkanaal opnieuw op de groene tafel. Maar net als in '73 laten lokale actiecomités ook nu weer hun stem horen. Samen met Bond Beter Leefmilieu vzw en Helaba, de beweging rond 'groen pionier' Luc Versteylen, richtten zij een samenwerkingsplatform op dat onder de noemer 'Laat het zo'n vaart niet lopen' de 16 Antwerpse verpletterprojecten een halt wil toeroepen.

"De bedoeling van onze actie is dat we de handen in elkaar slaan en gezamenlijk de problematiek van de diverse projecten permanent onder de neus van de bevoegde politici schuiven", legt BBL-beleidsmedewerker Johan Vandewalle de noodzaak

Klinkklare onzin

De gezamenlijke actie van de diverse actiecomités kwam uiteraard niet uit de lucht vallen maar was o.m. een reactie op een Beleidsnota van de Antwerpse Gemeenschap voor de Haven (AGHA). Daarin laat AGHA weten dat de toekomst van de Antwerpse haven in gevaar komt wanneer er niet op korte termijn werk wordt gemaakt van de aanleg van nieuwe wegen en een nieuwe spoorlijn. "Dat is natuurlijk klinkklare onzin", reageert Johan Vandewalle. "Uit tal van studies blijkt dat nieuwe wegen het mobiliteitsprobleem in de Antwerpse agglomeratie helemaal niet zouden oplossen". Het mag dan ook geen verrassing heten dat het overgrote deel van de 'verpletterprojecten' te maken hebben met de geplande aanleg van extra auto- of spoorwegen. "Neem nu bijvoorbeeld de aanleg van de HST van

INTERVIE

Milleurans ■ novembre 1998

Grind winnen of natuur herstellen?

Loopt een Vlaming rond met een baksteen in zijn maag, dan is een Limburger alvast geboren met een aardige portie grind in zijn buik. Voeg daarbij nog een flinke scheut natuur, de nodige ervaringen met wateroverlast én overstromingen, en je hebt de ingrediënten van het Grensmaasproject. Een, zachtjes uitgedrukt, 'niet onomstreden' project dat vooral in Vlaanderen met argusogen wordt gevolgd. Grind winnen en achteraf gauw wat natuur herstellen? Of omvangrijke natuurprojecten financieren met geld van de grindsector? De nuance is niet onbelangrijk. Als het van Kris Van Looy en Stijn Vanacker afhangt, dan verdient het Grensmaasproject alle kansen. Zij onderzochten in opdracht van het Instituut voor Natuurbehoud de mogelijkheden van natuurontwikkeling in en om de Grensmaas.

Het Grensmaasproject is onlosmakelijk verbonden met de grindwinning in het Maasland. Kan je die relatie wat toelichten?

Grindwinning is in het Maasland steeds een belangrijke economische activiteit geweest. Maar sinds in '94 het Grinddecreet van kracht werd, is bepaald dat de grootschalige grindwinning tegen 2006 stapsgewijs moet uitgedoofd worden. Tegelijk werd overeengekomen dat een zogenaamd 'Grindfonds' moest voorzien dat, precies op die plaatsen waar grind werd gewonnen, ook belangrijke compensatiemaatregelen voor natuur konden uitgevoerd worden. De bedoeling van het Grensmaasproject is precies om, zowel aan Vlaamse als Nederlandse zijde, na te gaan wat de mogelijkheden zijn voor natuurontwikkeling langs de Grensmaas. Op het Instituut voor Natuurbehoud werden voorstellen uitgewerkt om de verschillende projecten op elkaar af te stemmen.

Jullie wijzen erop dat de Grensmaas een rivier is waar op vlak van natuurontwikkeling nog heel wat mogelijk is. Is die rivier tussen

Maaseik en Maastricht inderdaad ecologisch zo waardevol?

Absoluut, en dat heeft alles te maken met het feit dat de Grensmaas een grindrivier is. Typisch voor een grindrivier is het dynamische morfologische karakter ervan, dat tot gevolg heeft dat biologische processen zeer snel in gang worden gezet waardoor je op een kleine oppervlakte en op korte termijn heel grote variaties krijgt. Je kan de Grensmaas vergelijken met bijvoorbeeld de Loire en vooral de Allier in Frankrijk. Andere rivieren zijn doorheen de jaren veel meer gecultiveerd. Daar is de natuur die zich duizenden jaren kon ontwikkelen, de voorbije jaren grotendeels vernietigd. Bij een grindrivier ligt dat anders, daar heb je heel

dynamische processen waardoor de natuur zich heel snel kan herstellen. Precies daar ligt de grote uitdaging van het Grensmaasproject.

Het Grensmaasproject gaat ervan uit dat de rivier meer bewegingsvrijheid moet krijgen. Jullie hebben in die optiek een aantal mogelijke scenario's onderzocht?

We zijn er steeds van uitgegaan dat het contact tussen de uiterwaard en de rivier maximaal moet hersteld worden. Om die rivierdynamiek te verbeteren kan je bijvoorbeeld werk maken van een geulverbreding, oeververlaging, herstel van beekmondingen, aankoppeling van nevengeulen,... Maar dergelijke ingrepen zijn alleen interessant wanneer ze ook gepaard gaan met een aangepast natuurbeheer. In een eerste scenario, dat van de 'Vrije Maas', ontwikkelden we een streefbeeld van een brede, vrij afstromende grindrivier met grindbanken en eilanden, nevengeulen en bosrijke oevers, waar ruimte is voor rivierdynamiek in de vorm van erosie en sedimentatieprocessen. Het belangrijkste element in dit scenario is de bredere bedding van de Grensmaas. Een tweede scenario is dat van de 'Levende Rivier' waarbij via een glooiende oever en nevengeulen het contact tussen de Maas en zijn winterbedding wordt hersteld. In een derde scenario, dat van het 'Uiterwaardenlandschap', werd onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor natuurontwikkeling wanneer het uiterwaardlandschap als cultuurlandschap wordt behouden.

Foto: Frans Geys

Stijn Vanacker: "De Grensmaas is zonder twijfel een unieke rivier. Door het grindkarakter ervan kan de natuur er zich bijzonder snel herstellen en ontwikkelen. En dat biedt ongelooflijk veel mogelijkheden voor het Grensmaasproject".

Foto: Frans Geys

Kris Van Looy: "Wat kan het een landbouwer vandaag de dag schelen dat zijn hele teelt bij wateroverlast naar de knoppen gaat? Achteraf wordt hij toch ruimschoots voor die schade vergoed. Wij willen die verkeerde logica omkeren en de landbouwers actief betrekken bij het natuurherstel van de Grensmaas".

Welk scenario verdient volgens jullie uiteindelijk de voorkeur?

We denken dat het tweede scenario, dat van de 'Levende Rivier', binnen de huidige context de beste resultaten kan opleveren. Een herinrichting van de zijarmen van de Maas kan het contact met de rivier verbeteren en het overstromingsgevaar verminderen. Ook de grindplassen kunnen een element zijn om het contact te verwezenlijken tussen de rivier en zijn winterbed. Door de zomerdijken weg te halen kan je ook de dynamiek van de grindrivier herstellen. Achteraf hebben we pogen te voorspellen wat de impact zou zijn van zo'n herinrichting voor de natuur. Op basis van computermodellen kan je bijna perfect inschatten hoe specifieke vogel- en diersoorten zich gaan ontwikkelen. De resultaten daarvan zijn alvast bijzonder positief. Mocht je een dergelijk scenario uitwerken, dan is bijvoorbeeld de kans groot dat de bever zich kan vestigen in het Grensmaasgebied.

Toch zijn de ingrepen die jullie voorstellen, bijvoorbeeld het verleggen van dijken en oevers van de Grensmaas, niet onomstreden?

Daar klopt, niet het minst binnen de natuur- en milieubeweging was er nogal wat twijfel. Het is niet evident dat je een pleidooi houdt om de bestaande dijk weg te halen om op die manier een, bijzonder waardevol overstromingsgebied, aan de rivierdynamiek bloot te stellen. Het klopt dat een aantal vegetaties zullen verdwijnen, maar andere zullen in de plaats komen. Wij zijn ervan overtuigd dat een dynamisch overstromingsgebied de natuur heel wat kansen zou bieden. Bijvoorbeeld voor de vele graslanden die nu in het overstromingsgebied van de Grensmaas liggen, is dat zeker het geval. Vandaag de dag is dat een stereotiep landbouwgebied

met weinig mogelijkheden voor natuur. Nochtans kunnen precies die graslanden, althans volgens ons scenario, een enorme rijkdom aan biotopen bevatten.

Dat moet je natuurlijk eerst aan de landbouwsector uitgelegd krijgen. Je kan toch moeilijk hard maken dat je alle landbouwactiviteiten uit dat uiterwaardengebied wilt gaan bannen?

Het is ook niet onze bedoeling om het hele uiterwaardengebied langs de Grensmaas op korte termijn naar natuur om te vormen. Integendeel, we vinden dat de landbouw een cruciale rol te spelen heeft in het natuurherstel langs de Grensmaas. Door beheersovereenkomsten af te sluiten met de landbouwers ter plaatse willen we hen direct bij de uitwerking van het Grensmaasproject betrekken. Want één ding is duidelijk: het uiterwaardengebied bestaat traditioneel uit echte wei- en hooilanden. Het is pas de voorbije decennia dat die hooilanden systematisch zijn gecultiveerd en dat de landbouw er volop is omgeschakeld naar akker-teelt, bijvoorbeeld van fruit en maïs. Er mag dan al een zandlemige bodem zijn die in theorie zeer geschikt is voor de teelt van pakweg fruit, het blijft nu eenmaal een overstromingsgebied. Met alle risico's vandien. De kans dat de oogst door een overstroming naar de vaantjes gaat en de plastic van de velden spoelt, is relatief groot. Maar wat kan het de modale landbouwer schelen? Die wordt na zo'n overstroming toch ruimschoots vergoed. Dit is een logica die er eigenlijk geen is...

Maar is het Grensmaasproject voorlopig toch niet beperkt tot een, weliswaar interessant, maar ambitieus plan zonder concrete realisaties. Of toch niet?

Een vijftal jaar geleden zijn enkele pilootprojecten opgestart die de ideeën van het Grensmaasproject nu al in praktijk brengen. En aantonen dat het werkt. 9 terreinbeherende organisaties uit Vlaanderen en Nederland hebben zich verenigd en engageren zich ertoe om de filosofie van het Grensmaasproject naar publiek en gemeentebesturen uit te dragen. En dat lukt vrij aardig. Bovendien merk je dat ook de natuur binnen die proefprojecten zeer snel evolueert. Soorten zoals kwak, buidelmee of kwartelkoning die symbool staan voor het rivierecosysteem, maar aan de Grensmaas verdwenen waren, duiken nu opnieuw op. Binnen de projecten gaat ook veel aandacht uit naar natuurgerichte recreatie, een uitgelezen kans om zoveel mogelijk mensen voor de idee van het Grensmaasproject te winnen. In die zin speelt ook het Regionaal Landschap Kempen en Maasland een belangrijke rol in de uitwerking van het project.

Kortom, het Grensmaasproject verdient volgens jullie alle kansen?

Zonder twijfel, vaak wordt immers over het hoofd gezien dat de Maas bijzonder goed scoort op vlak van waterkwaliteit. Zowel aan Franse, Waalse, Vlaamse als Nederlandse kant werden de voorbije jaren heel wat inspanningen gedaan om de waterkwaliteit van de Maas te verbeteren. Met succes. Het Grensmaasproject wil op die positieve evolutie verder bouwen en de Grensmaas opnieuw de plaats geven die hij binnen een duurzaam natuurlandschap verdient. Door de Maas te verbinden met ondiepe grindputten en ervoor te zorgen dat er voldoende zuurstof in het water komt. Door ervoor te zorgen dat er weer voldoende bossen op de oevers ontstaan. Kortom, door de natuur volop zijn vrije loop te laten gaan.

Piet Decoster

Nieuwe milieuvereniging in Tessenderlo

Herinnert u zich Beter Leefmilieu Tessenderlo (Belt) vzw nog? Na enkele jaren stevig actie voeren rond hete dossiers zoals bijvoorbeeld Tessenderlo Chemie hield Belt het enkele jaren geleden voor bekeken. Maar bij sommige mensen is het vuur duidelijk niet gedoofd want recent richtte voormalig Belt-voorman Ludo Rutten het Milieufonds Tessenderlo op. Bedoeling van dat Milieufonds is financiële middelen bijeen te brengen en die dan te verde-

len onder diegenen die in Tessenderlo op een opvallende en bijzondere manier bijdragen tot een meer ecologische samenleving. Het Milieufonds stelt zich bovendien als 'bijzonder doel' om een nieuwe milieuactiegroep in Tessenderlo van het nodige startkapitaal te voorzien. Op die manier hoopt het Milieufonds dat er in en om Tessenderlo opnieuw een actieve en slagkrachtige milieuorganisatie kan worden opgericht..

i Milieufonds Tessenderlo,
Schoterweg 158, 3980 Tessenderlo, rekeningnummer 652-0914908-86

Leven of overleven?

Nog tot eind juni volgend jaar loopt in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschap de tentoonstelling 'Leven of Overleven'. Het werd een grote wetenschappelijke tentoonstelling die de gevolgen van de menselijke activiteit op het milieu belicht en die in het perspectief van duurzame ontwikkeling plaatst. De nieuwe expositie behandelt een aantal uiteenlopende onderwerpen zoals het broeikaseffect en de klimatologische veranderingen, de bedreiging van de biodiversiteit, het afsterven van de bossen, het gat in de ozonlaag, de overexploitatie van de natuurlijke grondstoffen, de bevolkingsexplosie,... De tentoonstelling is vooral een bezoekje waard omwille van de vele indrukwekkende decors die zowel educatief als interactief werden opgevat met computersimulaties, geanimeerde modellen, didactische spelletjes, video-projecties,...

i Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen,
Vautierstraat 29, 1000 Brussel,
Tel. 02/627.42.11., Fax. 02/627.41.13

VIBE-brochure over duurzaam bouwen

Een handvol interessante tips, netjes op een rijtje, om duurzaam én financieel haalbaar te bouwen en verbouwen. Die vind je in een leuke brochure van de Vlaamse provincies die werd samengesteld door het Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (VIBE) vzw. De voorbije jaren is de belangstelling voor gezondheid en milieuzorg overal sterk toegenomen. Dat nu ook bij het bouwen en verbouwen maximaal rekening wordt gehouden met de kwaliteit van ons leefmilieu is een goede zaak. De nieuwste VIBE-brochure geeft alvast de nodige bruikbare tips. Kies je best voor nieuwbouw of verbouwen? Hoe kan je ervoor zorgen dat reeds bij het ontwerp van je woning rekening wordt gehouden met het milieu? Hoe kan je best isoleren? Kies je voor lokale of centrale verwarming? Welke bouwmaterialen gebruik je best voor welke toepassing? In de brochure wordt alles netjes én helder op een rijtje gezet. Bovendien vind je in de brochure ook een handige lijst van nuttige adressen die je echt op weg zetten om bij je bouw- of verbouwwerken daadwerkelijk rekening te houden met mens en milieu.

i Vlaams Instituut voor Bio-Ecologisch Bouwen en Wonen (VIBE) vzw
Statiestraat 115, 2600 Berchem,
Tel. 03/239.74.23., Fax. 03/230.91.26.,
e-mail: VIBE@mail.dma.be

Weleda-huidcrème valt in de (Zwitserse) prijzen

De Zwitserse Consumentenbond nam onlangs 32 handcrèmes zorgvuldig onder de loep. De test bracht een aantal interessante zaken aan het licht. Zo bijvoorbeeld de vaststelling dat enkele crèmes, in plaats van de huid te verzorgen, precies de veroudering van de huid bevorderen. Heel wat crèmes bevatten bovendien problematische stoffen die allergieën kunnen opwekken, de huid irriteren of zelfs kankerwekkend zijn. Van de 32 onderzochte crèmes verdienden uiteindelijk slechts 10 crèmes een 'aanbeveling'. Eén ervan was de Weleda Citrus Handcrème. Een frisse, zachte handcrème die ruwe, droge handen weer zacht en soepel maakt. Geneeskrachtige extracten van driekleurig viooltje, rozemarijnblad, kamille en goudsbloem die erin voorkomen, hebben een verzorgende werking. Amandelolie geeft soepelheid en verzacht, terwijl de bijenwas en carnaubawas zorgen voor bescherming van de huid. Ook voor de vervaardiging van haar producten gebruikt Weleda ingrediënten van biologische of biologische-dynamische oorsprong. Verder wordt er geen gebruik gemaakt van synthetische conserveringsmiddelen of geur- en kleurstoffen, laat Weleda geen dierproeven uitvoeren en zoekt zij actief naar oplossingen om grondstoffen te kunnen blijven verkrijgen die vrij zijn van genetische manipulatie.

i Weleda,
Ambachtenlaan 8,
3001 Leuven,
Tel. 016/40.66.24., Fax. 16/40.01.84.

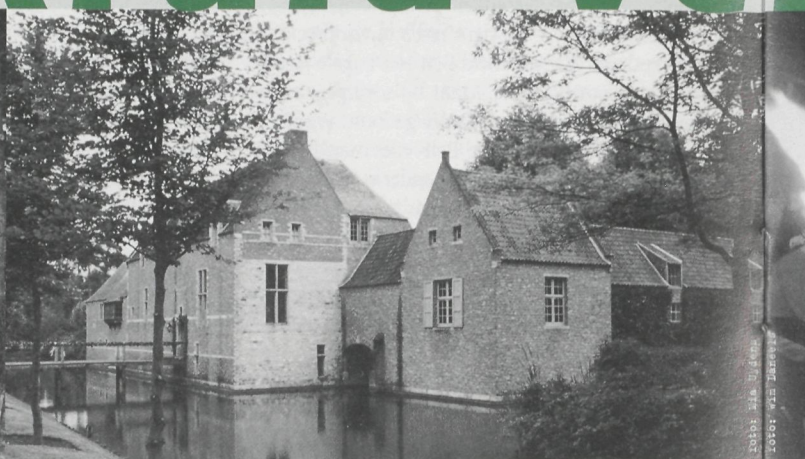
Onkruid ver

Foto: Jef Collaer

Een sloppenwijk in Rio de Janeiro? Nee hoor, een mooi Vlaams allegaartje van kleurrijke weekendhuisjes. Een vervelende uitloper van een jarenlang gedoogbeleid waar nu maar eens eindelijk paal en perk moet worden aan gesteld.

Een prima staaltje van gesjoemel 'pure sang': de schatrijke Nederlandse familie Vorfeld bouwde in Hoogstraten dit volstrekt illegaal 'kasteel'. Er werd zelfs een openbare weg ingepalmd om, geheel naar Middeleeuwse traditie, een slotgracht aan te leggen. Wordt deze burcht straks, in de geest van die historische traditie, opnieuw met de grond gelijk gemaakt?

Of waarom de afbraak van weekendhuisjes ook sociaal verantwoord is...

De voorbije maanden en weken stond het probleem van de bouwovertradingen weer volop in de actualiteit. Eigenaars van weekendverblijven protesteerden tegen de volgens hen 'onmenselijke' manier van optreden door de overheid. Een bewoner ging zowaar in hongerstaking tegen een vonnis tot afbraak van de rechtbank. Met de regelmaat van de klok duiken in de pers bovendien verhalen op van andere bouwovertradingen, gaande van halve kastelen en hele villa's tot het illegaal kappen van bomen of het zonder vergunning ophogen van een landbouwgebied met stortafval. Hoe vreselijk is het handhavingsbeleid in Vlaanderen?

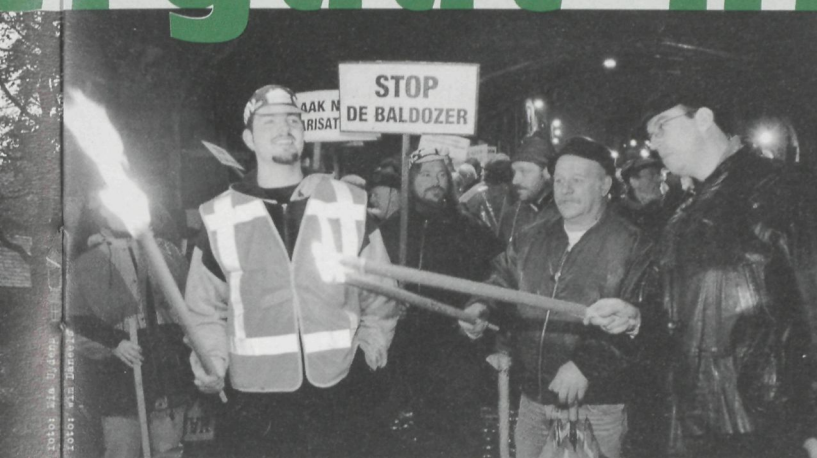
Vlaanderen heeft een probleem met bouwovertradingen, zoveel is duidelijk. Dat het probleem bovendien groot is, staat evenzeer vast. De Vlaamse Gemeenschap stelde sinds '88 elk jaar minstens 2.000 bouwovertradingen vast. In '97 werd tegen maar liefst 2.300 bouwovertradingen een proces-verbaal opgesteld. De pro-

blematiek van de weekendverblijven, die de voorbije maanden in de media toch wat overbelicht werd, is alles bij mekaar goed voor een vrij klein aandeel van die bouwovertradingen.

Afbreken of regulariseren?

Het vaststellen van bouwovertradingen is één zaak, er kortdaat tegen optreden is uiteraard nog iets anders. En hoe gebeurt dat in Vlaanderen? "In een eerste fase moet steeds een proces-verbaal worden opgemaakt door politie, rijkswacht of een bevoegde ambtenaar", vertelt Erik Grietens van de Stedenbouwwacht. "Dat PV wordt vervolgens doorgestuurd naar het parket dat kan beslissen of de zaak voor de rechtbank komt". Bij die rechtbank kunnen dan drie soorten herstelmaatregelen gevorderd worden. Een eerste maatregel is het herstel in de oorspronkelijke staat. Erik Grietens: "Meestal komt dit neer op de afbraak, al kan dit bijvoorbeeld bij het kappen van een bos ook betekenen dat er opnieuw bomen moeten worden aangeplant". In een tweede geval dienen aanpassingswerken te worden uitgevoerd. Bij een gebouw dat te groot of te hoog gebouwd is, kan bijvoorbeeld opgelegd worden dat die delen moeten afgebroken worden. "Tenslotte kan ook de betaling van een meerwaarde gevorderd worden", aldus nog Erik Grietens.

erg gaat niet

Als er bier en worsten worden geserveerd zijn de jongens van het Nationaal Komitee Weekendverblijven (NKWV) nooit ver uit de buurt. Met de fakkel in de hand wordt betoogd tegen de afbraak van illegale weekendhuisjes. Wachten tot ook de plaatselijke volksdansgroep een dansje inzet?

Erik Grietens van de Stedenbouwwacht: "Het zijn heus niet alleen de bewoners van weekendhuisjes die worden aangepakt. Ook andere bouwovertradingen worden, volledig terecht, teruggefloten".

Foto: Hilde Van Geirldt

"Die boete moet overeenkomen met de waarde die een grond door het misdrijf heeft verkregen. Zo wil men vermijden dat de overtreder zich zou kunnen verrijken door een overtreiding".

Wie niet horen wil...

Uiteraard komt zo'n maatregel niet uit de lucht vallen. Erik Grietens: "Het is de gemachtigde ambtenaar van ruimtelijke ordening die, al dan niet in overleg met de burgemeester, bepaalt welke herstelling moet worden uitgevoerd". Vooraleer het zover komt, kan de ambtenaar de werken van de bouwovertreiding wel laten stilleggen. "Een zeer belangrijke maatregel, omdat een latere afbraak hierdoor veel eenvoudiger én minder pijnlijk wordt", oordeelt Erik Grietens. "Een woning waarvan alleen de funderingen zijn aangelegd, kan je nu eenmaal veel makkelijker herstellen dan wanneer reeds een volledige nieuwbouw is opgetrokken". Het spreekt voor zich dat die stillegging ook effectief gehandhaafd moet worden. En precies hier knelt wel eens het schoentje. Bij het ondertussen 'beroemd' geworden weekendverblijf in Vorselaar, dat na veel media-aandacht uiteindelijk begin '98 werd afgebroken, werden de werken bijvoorbeeld reeds in een vroeg stadium stilgelegd. Maar de bouwheer-overtreder zette, ondanks dat bevel tot stillegging van de werken, toch door. Naderhand moest een volledig afgewerkt weekendhuis tegen de grond...

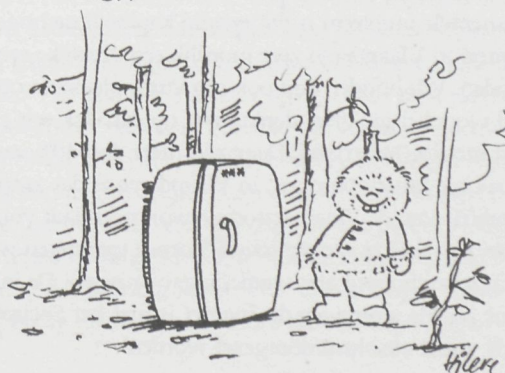
Fundamenteel recht

In '94 werd een overleg opgestart tussen de administratie ruimtelijke ordening en het parket om een consequent beleid te kunnen voeren tegen bouw misdrijven. Er werd een zogenaamde 'prioriteitennota' opgemaakt met de gebieden waarin streng zou worden opgetreden. Het gaat voornamelijk om kwetsbare zones zoals

natuur-, bos- en parkgebieden. "Wanneer een bouwovertreiding in die zones wordt vastgesteld, is het de bedoeling dat steeds het herstel in de oorspronkelijke staat met een dwangsom wordt gevorderd", legt Erik Grietens uit. "Weigert de overtreder om zijn bouwwerk af te breken dan moet hij per dag een boete betalen". Nog volgens deze prioriteitennota volstaat het niet om zomaar een meerwaarde te betalen wanneer het gaat om een inbreuk op de bestemmingsvoorschriften van een gewestplan. Bijvoorbeeld wanneer een woning wordt gebouwd in een natuur- of landbouwgebied. Evenmin mag zo'n boete de oplossing zijn wanneer de overtreiding een onaanvaardbare hinder voor de omgeving veroorzaakt of wanneer de overtredders een bevel tot stillegging van de werken negeert.

"Zo'n prioriteitenbeleid voor kwetsbare zones is zeker op zijn plaats", vindt Erik Grietens. "Het mag immers duidelijk zijn dat bouwovertradingen in zo'n zones heel wat negatieve milieueffecten hebben: vernietiging van de vegetatie, watervervuiling, landschappelijke schade... Bovendien heeft iedereen in het dichtbevolkte Vlaanderen het recht om te kunnen genieten van ongerepte natuur- en bosgebieden. Vlaanderen is, na Ierland, nu al de bos- ▶

ESKIMO MET WEEKENDHUISJE

armste regio van Europa. Het is dan ook onverantwoord deze schaarse gebieden te laten verkwanselen door allerlei illegale bouwsels. De individuele belangen van mensen die bewust de wet overtreden zijn ondergeschikt aan het recht van iedereen op onaantaste natuur- en bosgebieden".

Van tuinhuis tot kasteel...

De praktijk leert echter dat niet elke overtreder evenveel ijver aan de dag legt... Om hardleerse overtreders tot de orde te roepen, kan een afbraakvonnis evenwel ook 'ambtshalve' worden uitgevoerd. Erik Grietens: "Het principe hiervan is bijzonder simpel: weigert de overtreder om zijn bouw misdrijf af te breken, dan doet de overheid dat maar zelf". De voorbije maanden kwamen in dat verband vooral de afbraak van de weekendhuisjes in het nieuws. Al worden ook andere bouwovertradingen aangepakt. "Om te beslissen welke niet-uitgevoerde vonnissen eerst worden aangepakt, gaat men na welke overtredingen in de prioritaire gebieden liggen", legt Erik Grietens de werkwijze van de overheid uit. "Vervolgens wordt per provincie een chronologische lijst opgemaakt van niet-uitgevoerde vonnissen die systematisch worden aangepakt". Deze systematische aanpak werd precies ingevoerd om te vermijden dat de overheid het verwijt zou krijgen alleen bepaalde overtreders te viseren. "Het fabeltje dat alleen 'gemakkelijke' slachtoffers worden aangepakt gaat zeker niet op", vindt Erik Grietens. "In het handhavingsbeleid wordt geen onderscheid gemaakt tussen grote of kleine overtredingen. Recent kwamen trouwens enkele voorbeelden van bouwovertradingen in de pers waar het overduidelijk om kapitaalcrachtige overtreders gaat". Onlangs was er het voorbeeld van een illegaal kasteel in Hoogstraten: een schatrijke Nederlander bouwde oude stallen om tot een waar kasteel mét slotgracht, waarvoor de openbare weg ingepalmd werd. Volgens de vergunning mochten de stallen enkel gerestaureerd worden. De gemachtigde ambtenaar vorderde de afbraak van het grootste deel van de gebouwen en de demping van de slotgracht.

Asociaal en onmenselijk?

Eén van de argumenten waarmee tegenstanders van een hard handhavingsbeleid steeds weer op de proppen komen, is het onmenselijke en asociale karakter van zo'n gedwongen afbraak. Overtreders zouden vaak sociaal behoeftig zijn en achteraf nergens meer terecht kunnen. Een stelling waar Erik Grietens het alvast heel moeilijk mee heeft: "We hebben de stellige indruk dat het 'sociale probleem' sterk wordt overdreven. Immers, het zijn heus niet alleen kansarmen die bewoner of eigenaar zijn van een weekendverblijf. Sommige weekendverblijven hebben trouwens meer weg van een riante villa dan van een bescheiden weekendhuisje. Die sociale argumenten worden steeds weer misbruikt in de hoop dat men verdere afbraken kan voorkomen". Bovendien vindt de Stedenbouwwacht dat sociale problemen niet opgelost kunnen worden ten koste van een goede ruimtelijke ordening: "Het fundamentele probleem is dat weinig kapitaalcrachtige mensen momenteel in Vlaanderen zeer moeilijk een degelijke woning kunnen vinden. Wij houden dan ook een vurig pleidooi voor een écht sociaal woonbeleid. Vlaanderen heeft op dat vlak een grote achterstand met bv. Nederland. Daar zijn meer dan 40% van de woningen sociale huurwoningen, in Vlaanderen is dat amper 5%". Ook de kwaliteit van de Vlaamse sociale woningen laat volgens Erik Grietens nog veel te wensen over: "Sociale woningen worden nog al te vaak beschouwd als tweederangswoningen. De inhaalbeweging voor sociale woningen die ingezet is met het Sociaal Impulsfonds, moet absoluut doorgezet worden".

Bouwgrond aan 50 frank...

Ook het gedoogbeleid van heel wat gemeentebesturen wordt vaak gebruikt als argument om geen werk te maken van een slagkrachtig handhavingsbeleid. Het dient gezegd dat een hele rist gemeenten de wetgeving inzake ruimtelijke ordening de voorbije jaren inderdaad op een hoogst 'elastische' manier interpreteerde. In heel wat gevallen werd er maar wat graag een oogje dichtgeknepen wanneer er illegaal werd gebouwd in, bijvoorbeeld, een natuurgebied. Die overtreders vinden nu dat ze zelf jarenlang voor de gek zijn gehouden door hun gemeentebestuur én dat ze bijgevolg recht hebben op het behoud van hun illegale woonst. "Op die manier zet je de zaken natuurlijk op zijn kop", wuift Erik Grietens dat argument zonder meer weg. "Je kan het wanbeleid van je eigen gemeente, waarvan je nota bene handig kon profiteren, toch niet inroepen als argument om je eigen misdrijf te vergoelijken? Op die manier word je als overtreder nog eens beloond voor je eigen onwettig gedrag". Bovendien is er volgens de Stedenbouwwacht maar in een heel beperkt aantal gevallen sprake van een echte misleiding door de gemeentelijke overheid: "In het overgrote deel van de gevallen van de bouwovertradingen gaat het louter om een gemeentelijk non-beleid en een pure speculatie van de overtreder op een 'politieke' oplossing. Wanneer er toch een duidelijke misleiding kan aangetoond worden, bijvoorbeeld wanneer de gemeente nutsvoorzieningen aanlegt in een illegale verkeling, moet de gemeente kunnen opdraaien voor de kosten van afbraak én moet ze zelfs aansprakelijk gesteld kunnen worden voor een schadevergoeding".

Bovendien is het voor de Stedenbouwwacht ook duidelijk dat een verder gedoogbeleid onrechtvaardig zou zijn voor de overige bouwers die zich wel aan de regels houden. "Mensen die illegaal bouwen, zetten op die manier goedkope bos-, natuur- of landbouwgrond om in dure bouwgrond", argumenteert Erik Grietens. "Landbouwgrond kost immers gemiddeld slechts 50 frank per vierkante meter, bos- en natuurgrond is zelfs nog goedkoper. Bouwgrond daarentegen kost al gauw 2.000 tot 3.000 frank per vierkante meter. Overtreders ontlopen op die manier bovendien de onroerende voorheffing en registratierechten op vastgoed, en dat zijn precies de belastingen die voor 'gewone' bouwers vaak heel hoog kunnen oplopen. Wie dergelijke overtredingen regulariseert, benadeelt opnieuw de eerlijke belastingbetaler".

Betere uitvoering

Kortom, correct optreden tegen bouwovertradingen heeft niks van doen met een sociaal of onmenselijk beleid. Toch blijft de uitvoering van vonnissen een probleem. "De ambtshalve uitvoering is zeer terecht maar verloopt altijd via een omslachtige procedure", besluit Erik Grietens. De uitgesproken herstelmaatregelen moeten efficiënter kunnen afgedwongen worden. Bijvoorbeeld zoals in Nederland. Daar kan de overheid onmiddellijk het herstel in de vorige staat vorderen en uitvoeren, zonder dat daarvoor een rechtszaak moet worden opgestart. Als de overtreder daar niet mee akkoord gaat, kan hij verzet aantekenen. Maar dan is het wel aan hem om een rechtszaak op te starten tegen de overheid. Net omgekeerd als in Vlaanderen het geval is dus. Die manier van werken laat niet alleen toe dat je een bouwovertrading veel sneller kan herstellen, het systeem is ook veel billijker. Het is immers niet langer de overheid maar wel de overtreder die moet opdraaien voor de gerechtskosten. En dat is niet meer dan logisch".

MAP
map

Mokerslag
voor Vlaams
leefmilieu?

Foto: Frank Geyse

De trieste waarheid over het 'nieuwe' MAP...

Eind oktober was Vlaanderen weer even in de ban van het MAP. De Vlaamse regering keurde met de nodige heisa een 'voorontwerp van decreet' goed dat de huidige mestwetgeving wijzigt. Eindelijk een MAP dat de Europese milieudoelstellingen in bereik brengt? Daarover lopen de meningen alvast uiteen. Vooral de discussie over de juiste afbakening van de zogenaamde 'kwetsbare gebieden' deed de gemoederen hoog oplopen.

De milieubeweging kan alvast geen genoeg nemen met de inhoud van het nieuwe MAP. "Dit nieuwe voorontwerp stelt ons op diverse punten zwaar teleur", vertelt ons BBL-landbouwspecialist Bart Martens. "In eerste instantie vinden we dat de afbakening van kwetsbare gebieden, waar door Europa strengere bemestingsnormen worden opgelegd, veel te krap is. Zowel voor de

kwetsbare zones 'water' als 'natuur' zien we een status-quo". Dat is hoogst eigenaardig. Immers, de Europese Commissie liet eerder al weten dat de aanduiding van de kwetsbare zones voor water in het huidige MAP veel te krap zijn. "Uitgerekend één dag na de goedkeuring van het voorontwerp-MAP, werd België zelfs opnieuw op de vingers getikt", repliceert Bart Martens. "Andermaal werd de aanduiding van die kwetsbare gebieden op de korrel genomen. De Commissie neemt geen genoegen dat er alleen in de buurt van actuele drinkwaterwinningen kwetsbare gebieden worden afgebakend".

Wat is kwetsbaar?

Voor de Europese Commissie moeten kwetsbare gebieden alle watervoorraden beschermen. Ongeacht het werkelijk of potentieel gebruik ervan als drinkwater. Volgens Bart Martens is het bovendien niet de bedoeling van de Europese nitraatrichtlijn om de vervuiling terug te dringen, alleen maar om de gezondheidsrisico's in te dijken: "Het komt er evenzeer op aan dat ook aquatische ecosystemen én het recreatief gebruik van water worden veiliggesteld. En die ecosystemen zijn nog veel gevoeliger voor overbemesting dan de menselijke gezondheid. Neem nu bijvoorbeeld de fameuze 'eutrofiëring' van waterlopen, het proces waarbij het milieu teveel voedingsstoffen te slikken krijgt waardoor de biodiversiteit in het gedrang komt. Wel, die verzuring treedt voor de natuur op bij nitraatconcentraties die veel lager liggen dan 50 ►

Foto: Frans Gys

mg/l, het niveau dat voor de volksgezondheid aanvaardbaar wordt geacht". In Nederland bijvoorbeeld werd een 'eutrofiëring-norm' vastgelegd van 10 mg nitraat per liter. Een immens verschil. Martens: "Het is na toetsing van de waterkwaliteitsmetingen aan deze Nederlandse norm dat ook de Vlaamse Milieumaatschappij tot de conclusie kwam dat heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied moet worden aangeduid".

Bodemnorm als 'oplossing'

Maar daar wil leefmilieuminister Kelchtermans dus niet van horen. Die zet alles in op het bereiken van de drinkwaternorm

van 50 mg nitraat per liter. Volgens de Limburgse CVP-politicus komt dit 'de facto' neer op een aanduiding van heel Vlaanderen als kwetsbaar gebied. "Kelchtermans rekent daarvoor op de, weliswaar nog te bepalen, 'stikstofresidunorm'", aldus een cynische Martens. "Die bodemnorm moet bepalen welk beschikbaar stikstofoverschot er vanaf 2003 nog in de bodem teruggevonden mag worden zodat hieruit niet meer dan 50 mg nitraat per liter zou uitspoelen. Ook de boeren die actief zijn in gebieden zonder verscherpte bemestingsnormen zullen aan deze bodemnorm moeten voldoen". Volgens de milieubeweging probeert Kelchtermans met deze door iedereen na te leven bodemnorm een versoepeling van de bemestingsnormen, die in de nitraatrichtlijn zijn opgelegd, te verantwoorden: "Nochtans stelt die nitraatrichtlijn klaar en duidelijk dat van een afwijking geen sprake kan zijn als hierdoor de doelstelling van de richtlijn, waaronder het vermijden van eutrofiëring, met voeten wordt getreden. Dat het nieuwe MAP om die reden de verplichte afwijkingsprocedure niet zal overleven, kunnen we u nu al op een briefje geven", grijnst Martens.

Mestverwerking geen oplossing

Blijft dan ook nog het probleem van de verzuring. De Vlaamse veestapel neemt 30% van de totale verzurende uitstoot in Vlaanderen voor zijn rekening. "Overeenkomstig het milieubeleidsplan moet die uitstoot tegen 2002 met zo'n 40% gedaald zijn. En op langere termijn moet daar nog eens de helft af", aldus Bart Martens. "Maar deze doelstellingen kan je onmogelijk bereiken met de voorgestelde technische maatregelen zoals aangepaste veevoeders, veevoedertechnieken, mestverwerking en ammoniakarme stallen. Er zal hoedanook ook werk moeten gemaakt worden van een volumebeleid". Maar dat leek, zelfs met de huidige uitzichtloze crisis in de varkenssector, voor de Vlaamse regering niet bespreekbaar. "In het nieuwe MAP is alleen sprake van een tijdelijke bevestiging van de mestproductie. Van een systeem van 'groene' handdruk voor landbouwbedrijven die willen stoppen of mestquota's die bij overdracht slechts gedeeltelijk kunnen worden overgenomen, is geen sprake", besluit Bart Martens.

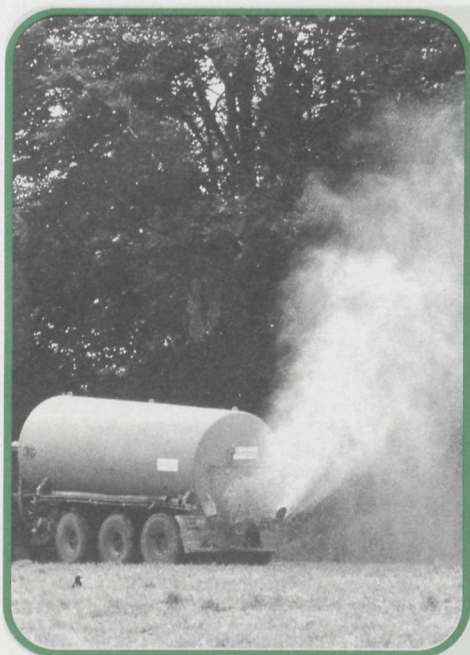

Foto: Luc Verhaegen

Vlaamse regering doet aan 'outsourcing' MAP wordt uitbesteed aan boerenstand

De landbouwsector krijgt in het nieuwe MAP sterk de vrije hand. In het kader van de milieubeleidsovereenkomst die zij met de overheid mogen afsluiten, bepalen zij min of meer zelf hoe zij de bodemnormen gaan halen. Voor de financiering van de engagementen die de landbouworganisaties in de milieubeleidsovereenkomst aangaan (onder meer

op vlak van voorlichting en mestverwerking) krijgen zij een deel van de opbrengst van de heffingen toegeschoven. Op die manier betalen alle landbouwers (ook bijvoorbeeld melkveebedrijven of akkerbouwbedrijven zonder mestoverschot of landbouwers die niet bij de klassieke vakorganisaties zijn aangesloten), mee voor de financiering

van een overeenkomst gericht op het wegwerken van de overschotten van de intensieve veehouderij. Maar met deze milieubeleidsovereenkomst zet ook de overheid zich voor een periode van vijf jaar vast. Zolang de overeenkomst loopt, mag de overheid immers geen aanvullende beleidsmaatregelen treffen.

Het MAP in een notendop

Foto: Leo Verhaegen

Bemestingsnormen:

Boeren kunnen kiezen tussen een forfaitair en een 'te bewijzen' bemestingsstelsel. De forfaitaire bemestingsnormen houden ook een specifieke norm in voor de bemesting met dierlijke mest, waardoor de totale toegelaten stikstofnorm niet volledig met dierlijke mest kan worden ingevuld (er wordt een zogenaamd 'tussenschot' ingebouwd). De totale norm is immers berekend op een gewasopbrengst die met dierlijke mest alleen niet te halen is (gezien de lagere efficiëntie van dierlijk mest).

In de kwetsbare gebieden 'groep water', de kwetsbare gebieden 'groep natuur' en de fosfaatverzadigde gebieden gelden specifieke, strengere forfaitaire normen. Via een 'bodembalans' kunnen landbouwers individueel (of als lid van een organisatie die een milieubeleedovereenkomst afsluit) afwijken van de specifieke norm voor dierlijke mest (het 'tussenschot' vervalt). Ze moeten dan wel op het einde van het groeiseizoen (tussen 1 oktober en 15 november) op eigen kosten door een erkend labo het vrij beschikbaar stikstofoverschot in hun bodem laten bepalen. Dat stikstofresidu moet vanaf 2003 lager liggen dan het niveau dat overeenkomt met een uitspoeling die leidt tot een nitraatconcentratie van 50 mg/l.

Vergunningen:

Op Vlaams niveau wordt de 'stand-still' van de mestproductie (bevrozing van de mestproductie op het niveau van 1992) tenminste tot begin 2005 gehandhaafd. Tot dan geldt een volledige vergunningenstop. Eind 2004 beslist de Vlaamse regering over de eventuele opheffing van de 'stand-still'.

Op niveau van de inrichtingen wordt een zogenaamde 'nutriëntenhalte' ingevoerd die de mestproductie op de inrichting tot het huidige niveau beperkt. Op die manier kan voorkomen worden dat bestaande, maar nog niet volledige ingevulde vergunningen verder worden ingevuld. Een daling van de mestproductie door het gebruik van nieuwe voeders, mag niet worden opgevuld met bijkomende dieren.

Mestverwerking:

De bedrijven met het grootste mestoverschot moeten een steeds groter deel van hun mestoverschot verplicht verwerken.

Heffingen:

Een 'basisheffing' belast de productie van dierlijk mest en het gebruik van andere meststoffen (compost,...) en kunstmest.

Een 'overschotheffing' bestaat niet langer.

Een 'superheffing' wordt ingevoerd voor te veel geproduceerde of te weinig verwerkte mest.

Advertentie

*De specialist in
biologisch en biodynamisch
geteelde wijnen.*

*Natuurlijke kwaliteitswijnen zonder
bespuiting met giftige stoffen.*

Gezonde drank voor echte kenners.

Gecontroleerde teelt

TWEE GLAZEN PER DAG
= een bron van gezondheid

WELKOM

voor een grote
degustatie
van fijne wijnen

op volgende weekends (van 14 tot 19 u)

in november en december :
elke zaterdag en zondag van 14.11 tot 20.12

Ruime keuze van wijnen uit :

Alsace, Bordeaux, Bergerac, Bourgogne,
Loire, Rhône, Bouches du Rhône,
Languedoc (Corbières, Hérault, Aude,
Limoux), Provence (Les Baux de Provence en
Bandol), Champagne, ITALIË

BIOTIEK

Invoerder van biologische wijnen
Groot- en kleinhandel

Vraag vrijblijvend onze prijslijst en ontdek onze
zeer ruime keuze aan zeer lage prijzen. Ook
degustaties mogelijk bij u thuis of bij uw vereniging.

Gemakkelijk te vinden:

Via E34 (afrit 20) of E 313 (afrit 19) - Baan Lier-Malle -
voorbij grote winkels Rodendijk, na
MEUBLO/SELFMADE 1ste links = Zoerselbosdreef
(doodlopend !!!), ten einde =

TENHOFLAAN 22
2980 ZOERSEL

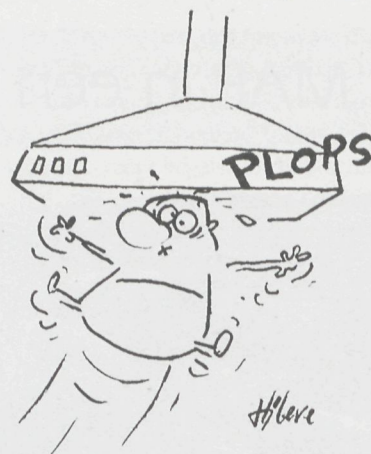
Tel 03-312 24 38 - Fax 03-312 59 14

e-mail: BIOTIEK@village.uu.net.be

Energie
sparen
in
het
huishouden

DAMPKAP DIE TE HARD AFZUIGT

18

Droogtrommel of vaatwas? Koelkast of wasdraad?

CO2-uitstoot en klimaatverandering. Hoogradioactief afval van de voorbije 2 generaties dat door de komende 8.000 generaties permanent zal moeten worden bewaakt. Vervuiling bij de ontginning en verwerking van grondstoffen,... Dat nogal wat milieuproblemen rechtstreeks in verband staan met ons energieverbruik is onderhand duidelijk. Maar, er is iets aan te doen. In de eerste plaats door thuis zoveel mogelijk energie te besparen. Bijvoorbeeld door energiezuinige huishoudtoestellen in huis te halen. Milieurama zet deze en volgende maand enkele tips op een rijtje...

In een doorsnee gezin nemen elektrische toestellen de helft van de energiefactuur voor hun rekening. Alle A-labels en Reggielogo's ten spijt zijn vele toestellen, zelfs nieuwe en van 'degelijke' merken, echte 'energieslokkers'. De praktijk leert echter dat er enorme besparingen mogelijk zijn: het energieverbruik van toestellen met exact dezelfde functie ligt soms een factor 4 tot 10 uiteen! Er valt dus een heleboel energie, én dus ook geld, te besparen. In een net verschenen BBL-brochure vind je een overzicht van de allerzuinigste toestellen. We hebben het over koelkasten, lampen, warmwatertoestellen, TV's, faxen, enz... Vrijwel alle huishoudtoestellen werken op elektriciteit, letterlijk en figuurlijk een heel kostbare energievorm. Om één kWh elektriciteit te maken, is in een elektriciteitscentrale 3 tot 4 kWh brandstof verbruikt. Het komt er dus op aan om, vooral voor warmtetoepassingen zoals een warmwatertoestel, wasmachine, vaatwasmachine en zelfs een droogkast, zo weinig mogelijk gebruik te maken van elektriciteit. Andere energiebronnen, bijvoorbeeld gas, zijn heel wat efficiënter.

Kast of kist?

Beginnen we bij de koelkasten en diepvriezers. In '97 introduceerde de Europese Commissie het Euro-label voor energiezuinige koelkasten en diepvriezers. Hiermee wou men tegemoet komen aan de vraag van de consument naar een eenvoudig hulpmiddel om energiezuinige koel- en vriestoestellen, zonder dat je rekenoestellen of rekenbladen nodig hebt, in één oogopslag te herkennen. Voordien was dat een onbegonnen taak. De gegevens inzake energieverbruik die je in de diverse catalogi vindt, zijn meestal ontoereikend, verwarrend en weinig behulpzaam. Het Euro-label is van toepassing in de hele EU en is ingedeeld in 7 categorieën van A tot G. De A-toestellen zijn het meest spaarzaam. De volgende categorieën verbruiken steeds meer. Toch zitten enkele addertjes onder het gras. Zo vergelijkt men alleen toestellen van hetzelfde type met elkaar. Een vergelijking tussen verschillende types is uitgesloten. Maar diepvriezers van het 'kist' model zijn bijvoorbeeld veel zuiniger dan 'kast' modellen. Toch kan je in de winkel een kastmodel met een A-label vinden die heel wat minder spaarzaam is dan een kistmodel met B-label. Ook de diverse toestellen met A-label verschillen onderling heel wat op vlak van energieverbruik. Wanneer je dus alleen rekening houdt met het A-label, ben je helemaal niet zeker dat je het zuinigste toestel koopt.

Op zoek naar zo'n degelijke diepvries? Hou er dan dus vooral rekening mee dat de diepvrieskast steeds meer verbruikt dan een diep-

vrieskist in tafelmodel. Binnen de categorie van diepvrieskasten vind je dan ook geen 'bijzonder zuinige' toestellen. Diepvrieskasten zijn steeds sterker, goedkoper en zuiniger dan diepvrieskasten. Je vindt ze in alle groottes en hun deksels sluiten door hun eigen gewicht. Die manier van sluiten blijft ook na enkele jaren dienst goed functioneren waardoor ze eigenlijk gedurende hun volledige levensduur weinig kou verliezen. Ze zijn zonder meer de beste keuze.

Wasdraad boven!

De wasmachines dan. 80% van de energie die een wasmachine verbruikt, gaat naar het verwarmen van het water. De rest van de energie wordt gebruikt voor het draaien en het zwieren. Een laag waterverbruik en een laag energiegebruik gaan dus hand in hand. Maar je kan nog meer energie besparen door het water niet elektrisch te verwarmen. Daarvoor heb je een wasmachine nodig met een afzonderlijke warmwateraansluiting. Of je koopt een toestel met een dubbele wateraansluiting: één voor koud en één voor warm water. Behalve voor kookwas wordt het waswater dan bijna volledig opgewarmd door het warmwatertoestel. Of je monteert op je wasmachine een speciale mengkraan die je dan eveneens kan aansluiten op de warmwaterleiding. Ondertussen hebben ook wasmachines een eurolabel dat hen indeelt op basis van hun elektrisch energieverbruik. Een wasmachine met A-label is het meest energiezuinig, een toestel met G-label het meest energieverslindend. Maar het spreekt voor zich dat vooral de manier waarop het water wordt opgewarmd, elektrisch of via de warmwaterleiding, bepaalt hoeveel energie er uiteindelijk wordt gebruikt.

De droogkast of droogtrommel is, na koelkast, diepvries en verlichting, de grootste elektriciteitsverbruiker in een doorsnee-gezin. Het spreekt natuurlijk voor zich dat de wasdraad nog steeds het meest energiezuinig is. Ook droogtrommels in wasserettes zijn bijna steeds energiezuiniger dan huishoudelijke toestellen, gewoon omdat de droogtrommels meestal worden verwarmd met gas in plaats van met elektriciteit. Maar sinds kort bestaat er ook een huishoudelijke droogtrommel op gas die tweemaal minder energie gebruikt én bovendien goedkoper is dan een elektrische droogtrommel.

Afwassen maakt gelukkig...

Tenslotte valt er ook wel nog één en ander te vertellen over vaatwasmachines. Zo gaat meer dan 80% van de energie die een vaatwasmachine verbruikt naar het verwarmen van water. De rest van de energie wordt gebruikt voor het pompen van het water doorheen de vaatwas. Ook hier gaan een laag waterverbruik en een laag energieverbruik dus samen. Maar ook hier haal je de grootste besparing door het water niet elektrisch te verwarmen. Een vaatwasmachine die je aansluit op de warmwaterleiding bespaart ongeveer 50% elektriciteit in vergelijking met de meest energiezuinige vaatwasmachine zonder warmwateraansluiting en 60% als je er een gemiddelde nieuwe vaatwas naast zet. De beste nieuwe machines besparen bovendien ongeveer 1.200 liter drinkwater per jaar in vergelijking met een gemiddeld nieuwe machine en 2.400 liter per jaar in vergelijking met de gemiddeld bestaande machines. Maar ook hier dezelfde uitsmijter: met de hand afwassen blijft de meest water- en energiebesparende oplossing...

Stefaan Claeys

Categorie	jaarverbruik gemiddeld toestel (kWh/j)	beste toestel	jaarverbruik beste toestel (kWh/j)
Koelkast zonder vriesvak onderbouw	197	Liebherr KT 1560/KTe 1560	105
Koelkast zonder vriesvak onderbouw	197	Miele K 1320 S-6	105
Koelkast zonder vriesvak hoog	195	Bosch KDR 3701	135
Koelkast zonder vriesvak hoog	195	Siemens KD 37 R 00	135
Koelkast zonder vriesvak inbouw (87cm)	208	Imperial KIL 3140 E	113
Koelkast zonder vriesvak inbouw (122 cm)	189	AEG Öko-Santo-Super 1872i	88
Koelkasten met klein (***) of (*/***)-vriesvak hoge modellen	326	Liebherr KS 2464	189
Koelkasten met groot (*/***)-vriesvak 40-80 l	336	Zanussi ZFC 15/4 RD	207
Koelkasten met groot (*/***)-vriesvak 80-100 l	419	Electrolux ER 3118 B Life	252
Diepvries-kasten hoge modellen meer dan 220 l	407	Frigor SFS 2916	213
Diepvrieskasten (tot 200 l)	285	Liebherr GTS 1882	164
Diepvrieskasten 301-450 l	402	Liebherr GTS 3782	262
Wasmachines	1,12 *	wasmachines met warmwater-aansluiting (3 beste toestellen)	0,5 *
Gewone droogtrommels met elektrische verwarming	3,42**	AEG Öko-Lavatherm WP (met elektrische verwarming)	1,75**
Droogkasten	3,42**	TPS Biotroc 202 SD/ 222S (met kamerlucht-aansluiting)	0,8**
Vaatwasmachines 60 cm breed	1,4**	Asko o.a. 1805/1875/1905/.. (warmwateraansluiting)	0,5**
Vaatwasmachines 45 cm breed	1,05**	Blomberg GI 50240 (warmwateraansluiting)	0,45**

- Gids voor energiezuinige toestellen, brochure te bestellen bij BBL, Tweeerkenstraat 47, 1000 Brussel, 02/282.17.20., 50 frank. De informatie in deze brochure is afkomstig uit:
- "Zuinig met energie - gids voor bouwen, verbouwen en wonen" is een volledig informatiepakket rond energiezuinig bouwen en

wonen en kost 500 frank. De informatie kan je in de vorm van een CD-ROM of map bestellen bij Greenpeace of kan je via internet bezoeken op de Greenpeace-website: <http://www.greenpeace.be>. Greenpeace, Vooruitgangstraat 317, 1030 Brussel, tel. 02/274.02.32.

DE MILIEUBIBLIOTHEEK VAN BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag van 9 tot 12 en van 14 tot 17 uur. Op woensdag en donderdag alleen na afspraak. Je kan er meer dan 13.000 boeken en tijdschriften inkijken, er wordt echter niets uitgeleend. Beperkte documentatieaanvragen, zoals kopieën van tijdschriftenartikelen, worden opgestuurd tegen 5 frank per kopie.

De boeken en rapporten die hier worden voorgesteld, zijn gewoonlijk niet bij de Bond Beter Leefmilieu te verkrijgen. Ze zijn wel te bekijken in onze uitgebreide milieubibliotheek. Nagenoeg alle Nederlandse uitgaven kan je bestellen bij MilieuBoek, Postbus 18169, NL-1001 ZB Amsterdam, Tel. 00.31.20.624.49.89. MilieuBoek heeft een Belgisch rekeningnummer. Publicatielijsten rond bepaalde thema's kan je steeds aanvragen bij het BBL-secretariaat.

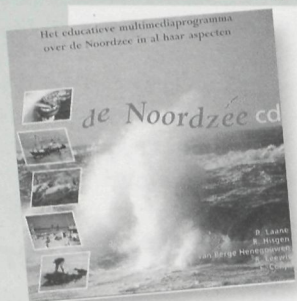
Ontwerpboek natuurtuinen: Ruimtelijke vormgeving met de natuur als inspiratiebron

Jeroen Gigengack en Jack Martin, KNNV-uitgeverij, Utrecht, 1998, 175 p., ISBN 90-5011-105-X, prijs: 59,90 gulden; schriftelijk of telefonisch te bestellen bij KNNV PB 19320 - NL-3501 DH Utrecht, Tel: 00.31.30.233.35.44.

Lezers worden in dit 'doe-boek' stap voor stap meegenomen in het ontwerpproces van een natuurtuin. Het is zowel geschikt voor een stadstuinje of een grote tuin. Er worden voorbeelden uitgewerkt en achtergrondinformatie gegeven zodat er aan inspiratie geen gebrek is. Er wordt veel aandacht besteed aan kleuren, vormen, compositie, water, grondsoorten, licht en schaduw, warmte en beschutting. Ook aan dieren in de tuin wordt aandacht besteed. Achteraan is er een plantenlijst van inheemse soorten met sierwaarde die als zaad of bij kwekers te verkrijgen zijn. Het boek is mooi geïllustreerd met plannen, tekeningen en kleurfoto's.

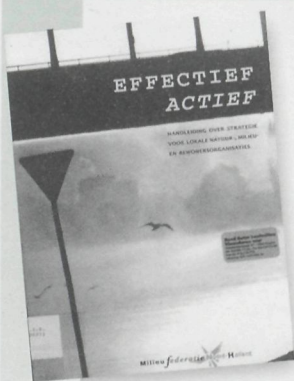
Noordzee CD-rom: Het educatieve multimedialprogramma over de Noordzee in al haar aspecten.

Natuur en Techniek, Segment bv. Postbus 75, 6190 AB Beek, Tel. 00.31.46.43.89.444., 1997, ISBN 90-73035-93-7, prijs: 49,90 gulden (+ 2,50 gulden verzendingskosten).

Deze CD-rom is onderverdeeld in 7 delen: historie, de zee, leven, veranderingen, stoffen in het water, herkomst van stoffen en over de grenzen. De CD-rom bevat ook een uitgebreid foto-album, geluids- en filmfragmenten en een quiz. Foto's kunnen afgeprint worden. Via 'onderwerpen' kan je per hoofdthema een overzicht krijgen. Met 'trefwoorden' kan je snel informatie over een bepaald onderwerp verkrijgen. De CD-rom is gebruiksvriendelijk en leert ons op een zeer boeiende wijze de Noordzee kennen.

Effectief Actief: Handleiding over strategie voor lokale natuur-, milieu- en bewonersorganisaties

Edith Velema, Milieufederatie Noord-Holland, 1998, 60 p., ISBN 90-804065-1-1, prijs: 14,75 gulden, verkrijgbaar bij Milieuboek

Deze handleiding biedt aan natuur-, milieu- en bewonersverenigingen een houvast om actief aan de slag te gaan. Er wordt een methode aangeboden om de situatie te analyseren en te onderzoeken welke middelen beschikbaar zijn, dit aan de hand van de strategische driehoek: doel, tijdpad en krachtenveld. Er worden tips gegeven voor de organisatie van de groep. Tenslotte volgen vier praktijkvoorbeelden.

Round-up Glyfosaat: vervolg, met groene lijst, 10e versie

Kees BEAART, Natuurverrijking, Lekkerkerk, 1998, 64 p., ISBN 90-71870-10-3, prijs: 7.50 gulden, verkrijgbaar bij Milieuboek.

Round-up is een veelgebruikt bestrijdingsmiddel dat erop gericht is om planten te doden. Velen denken echter dat het gebruik ervan zonder gevaren is en ook het milieu geen schade toebrengt. Deze publicatie belicht de gevaren van Round-up en andere bestrijdingsmiddelen op basis van glyfosaat. Er is een groene lijst opgenomen van Nederlandse gemeenten die nu werken zonder Round-up voor het openbaar groen en bij bestrating. Er volgt ook een hoofdstuk dat gewijd is aan alternatieven voor het gebruik van Round-up.

Hoe kun je de lucht bezitten: de rede van Seattle

Uitgeverij Jan Van Arkel, Utrecht, 1998, geheel herziene en uitgebreide druk, 96 p., ISBN 90-6224-198-0, prijs: 19.90 gulden.

De bekende rede van het indianenopperhoofd Seattle werd herzien en uitgebreid. Er waren drie verschillende versies in omloop en die zijn nu in samenspraak met de nazaten van Seattle en de oorspronkelijke Amerikaanse uitgever samengebracht. Er wordt ook een historische achtergrond gegeven en ook de herkomst van de verschillende versies wordt belicht. Een deel van de opbrengst van het boek gaat naar de Suquamish, de stam van Seattle.

De proef op de ROM: ervaringen met gebiedsgericht beleid in 10 ROM-projecten.

G.C. Naeff, A.F. van de Klundert, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Den Haag, 1998, 159 p., te bestellen bij VROM, Tel. 00.31.79.344.94.49.

In dit werk worden de ervaringen uiteengezet met betrekking tot de nieuwe benaderingswijze voor problemen inzake milieu en ruimtelijke ordening die sinds eind jaren '80 in Nederland werd ingezet. Wat kenmerkend is voor deze nieuwe benaderingswijze is de integrale gebiedsgerichte aanpak die als doel heeft de kwaliteit van de inrichting en het gebruik van deze gebieden te verhogen. Typerend is ook het samenspel tussen diverse partijen en de verbinding tussen verschillende beleidsterreinen waartussen jarenlang geen afspraken mogelijk bleken. Er werden nieuwe contacten gelegd, er kwam ruimte voor nieuwe ideeën. Dit boek is bedoeld voor mensen die zich afvragen hoe in een dergelijke context vernieuwing tot stand kwam.

Naar een levende stad

G. Hautekeur, *Die Keure, Brugge*, 1997, 196 p., ISBN 90-5751-094-4, 1.450 fr te bestellen bij Die Keure Juridische uitgaven, Tel. 050/33.12.35.

Dit boek is het verslag van een studiedag omtrent hedendaags stedelijk beleid en de uitdagingen die dit beleid bieden. Op deze studiedag werd er ook bijzondere aandacht besteed aan pogingen om de stad en de achtergestelde wijken te laten opleven en leefbaar te maken. Stedelijk beleid wordt gezien als bron van sociale en politieke vernieuwing. Er wordt aan de hand van voorbeelden uit het buitenland en verwijzing naar de Belgische situatie dieper ingegaan op de tendens van stedelijke vernieuwing. Aan Brussel wordt er extra aandacht besteed. Dit boek is gericht naar lokale besturen, milieudiensten, handelaars, ondernemers, stedenbouwkundigen en verenigingen die zich inzetten voor sociale vernieuwing. Toch kan het worden gelezen door iedereen die begaan is met het uitzicht op de uitbouw van de stad waarin hij leeft.

Naar een rationele kringloop voor het water: mogelijke acties voor huishoudens

Ivo Aerts, Krista Vervliet, *Dialoog werkgroep Technologie, Leuven*, 1998, 72 p., prijs: 350 fr. te storten op rek.nr. 001-1752346-20 van *Dialoog met vermelding van 'brochure RWG'*.

Deze brochure gaat over huishoudelijk waterverbruik: hoe kunnen huishoudens minder verbruiken en vervuilen? Er worden tips gegeven en actiemogelijkheden aangereikt om in te grijpen om spaarmer met water om te springen. De benutting van regenwater wordt belicht: hiermee kan je een grote besparing realiseren. Verder worden de wetgeving en de technieken inzake kleinschalige waterzuivering toegelicht. Het laatste hoofdstuk is gewijd aan het gebruik van onderhouds- en wasmiddelen die zo min mogelijk het water belasten.

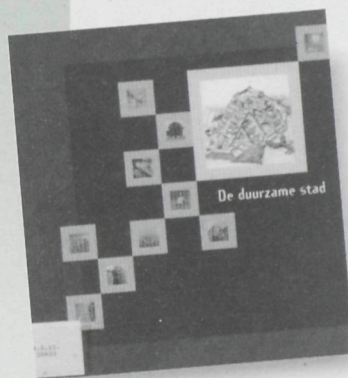

Naar natuurlijk groen: handleiding op weg naar gifvrij beheer van groen en bestrating

Kees Beaat, *Stichting Natuurverrijking, Lekkerkerk*, 1993 (3e druk), 139 p., ISBN: 90-71870-06-5, prijs: 19,75 gulden verkrijgbaar bij MilieuBoek.

Dit is een handleiding voor het gifvrij onderhoud van groen en bestrating. Er wordt getracht om aan de gebruikers van bestrijdingsmiddelen, en dan vooral naar gemeenten en overheidsinstellingen toe, duidelijk te maken dat het gebruik van deze middelen niet zonder bezwaren is. Er wordt informatie gegeven over de gevaren van het gebruik van bestrijdingsmiddelen op straat en in plantsoenen. De mogelijkheden om die zonder gif te beheren (o.a. borstelen, branden, ...) worden geschetst. Ook de educatieve aspecten die verbonden zijn aan zo'n nieuwe aanpak worden belicht.

De duurzame stad

Eric Harms, Jan Juffermans, Harry Perebooms, *Uitgeverij Aeneas (eindred. De Kleine Aarde)*, Tel. 00.31.499.33.58.33., e-mail: mail@aeneas.nl, 1998, 132 p., ISBN 90-75365-11-X, prijs: 49,95 gulden (excl. port) te bestellen bij Aeneas op bovenstaand tel. nr.

In een duurzame stad wordt het milieu en de gezondheid zo weinig mogelijk geschaad. Concreet betekent dit dat er gebouwd moet worden met milieuvriendelijke materialen, het energiegebruik gereduceerd wordt, vervoermiddelen worden gekozen op basis van hun veiligheid en milieuvriendelijkheid, er gewerkt wordt aan milieugunstige systemen voor de verwerking van huisvuil en afvalwater. De auteurs van 'De duurzame stad' schetsen in 50 bestaande cases een beeld van een duurzame stad. Ze zijn verdeeld per thema: ruimte, verkeer, water, klimaatbeleid, afval, duurzaam bouwen, zon en groenbeheer. Als deze cases zouden ondergebracht zijn in 1 stad heeft men het beeld van een duurzame stad. Er worden ook vier voorbeelden gegeven van voorbeeldige gemeenten en er wordt afgesloten met een toekomstvisie.

Gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen door overheidsinstellingen 1995

Centraal Bureau voor de Statistiek, *Voorburg/Heerlen*, 1997, 50 p., ISBN 90-3573-002-X, prijs: 25 gulden.

In deze publicatie werd nagegaan welke chemische bestrijdingsmiddelen (vnl. herbiciden, insecticiden en fungiciden) werden gebruikt door de Nederlandse overheidsinstellingen. Ook de gebruikte hoeveelheden en de toepassingssectoren werden nagekeken. De resultaten werden vergeleken met die van het gelijkaardig onderzoek in 1992. Er werd ook gekeken naar alternatieve beheersmethoden.

Jaarverslag Ovam

Ovam, *Mechelen*, Tel. 015/284.145, 56 p. In 1997 lag de nadruk in het afvalbeleid op het opstarten van preventieprogramma's en recyclage. Er wordt steeds meer afval selectief opgehaald. Om bedrijven aan te zetten tot afvalpreventie was er het PRESTI-1 programma, dat vervolgd zal worden. Bij de bodemsanering stonden de verdere uitwerking van het beleidskader en de uitvoering ervan centraal.

Milieuwinst verzekerd: een groen agrarisch schadefonds met milieuoogmerk

Pak G.A. en Weel M.P.M., *Centrum voor Landbouw en Milieu, Utrecht*, Tel. 00.31.30.244.1301, 1997, 40 p., ISBN 90-5634-059-X, prijs: 17,50 gulden (CLM 299-1997).

Dit rapport onderzoekt de kansen voor een 'groene verzekering' in de landbouwsector. Deze verzekering slaat op de extra risico's die landbouwers lopen als ze milieumaatregelen nemen. Er wordt een gevalstudie beschreven van de mengvoercoöperatieve 'Cehave'. De positieve resultaten hieromtrent bewijzen dat deze verzekering de duurzame land- en tuinbouwontwikkeling ten goede zou komen. De mogelijkheden en beperkingen voor gewasschadeverzekeringen worden bestudeerd en er zijn ook aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Openbaar vervoer neemt het in wedstrijd op tegen wagen

'Trein goedkoper en beter voor het milieu voor vrije tijdsverplaatsing'

Jean Bosco Safari of Anja Daems? Wie raakt er het snelst, het goedkoopst én het milieuvriendelijkst van de Groenplaats in Antwerpen naar Planckendaal. Dat was de vraag die Bond Beter Leefmilieu zich stelde tijdens de Wedstrijd van Vervoering op woensdag 7 oktober. Anja legde het traject met de promotiewagen van Radio 2 af. Jean maakte gebruik van het openbaar vervoer. Wat bleek? Anja had maar 25 minuten nodig om het traject af te leggen. Jean had daarentegen ruim een uur en twaalf minuten nodig. Maar tijd was ook het enige punt waarop zij het haalde. Qua kostprijs was er wel een groot verschil. Jean, die 28,5 kilometer

Jean Bosco Safari of Anja Daems? U vindt het moeilijk kiezen? Tijdens de Wedstrijd van Vervoering deed Anja Daems het in de auto. Het ging snel, dat moeten we toegeven, maar de milieupact was dan ook navenant. Jean Bosco Safari speelde het spel natuurlijk en nam bus en trein. Iets trager, inderdaad, maar zoveel leuker voor mens en milieu...

Foto: Wim Kempenaers

singskost lag enkele honderden franken hoger. Zij legde 25 km af. Een auto kost de gebruiker ongeveer 10 frank per kilometer aan benzine, verzekering, slijtage, onderhoud en afschrijving. Anja betaalde voor haar autoverplaatsing dus 250 frank. De externe kost, afkomstig van files, luchtverontreiniging, geluidshinder en verkeersongevallen bedroeg 150 frank. Totale kost voor Anja: 950 frank. Het verschil in milieuhinder was bovendien ook groot. Het energie-

verbruik van een wagen bedraagt 2,61 Megajoule per kilometer. Anja verbruikte dus ruim 65 MJ. Jean had voor zijn verbinding slechts 29,07 MJ nodig. Conclusie: wie wint qua tijd, delft het onderspit op het vlak van de kost en milieuhinder. (DJ)

aflegde, betaalde 585 frank voor zijn B-dagtrip naar Planckendaal. Zijn externe milieu- en onveiligheidskosten bedroegen slechts 15 frank. Voor het spoor bedragen die amper 0,1 frank, voor de tram 0,5 en voor de bus 1,5 frank. Totale kost voor Jean was dus 600 frank. Anja's verplaat-

verbruik van een wagen bedraagt 2,61 Megajoule per kilometer. Anja verbruikte dus ruim 65 MJ. Jean had voor zijn verbinding slechts 29,07 MJ nodig. Conclusie: wie wint qua tijd, delft het onderspit op het vlak van de kost en milieuhinder. (DJ)

Afvaloven Lokeren wordt afgebroken

"Verzet milieubeweging doet intercommunale door de knieën gaan"

Op Lokeren na lozen onze afvalovens vier keer minder dioxines dan de Nederlandse en zijn zij al in regel met de Europese norm voor 2005. Dat is de balans van een conferentie die de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) op 15 oktober hield over alle vormen van afvalverwerking in Vlaanderen. De Vlaamse ovens voor afvalverbranding mogen niet meer dan 0,1 miljardsten van een gram dioxines per kubieke meter rookgas lozen. Vandaag is er slechts één

oven die de strengste dioxinenorm niet haalt, met name Lokeren. Hij was reeds voor aanpassingswerken stilgelegd en de Intercommunale Durme-Moervaart (IDM) besliste op 14 oktober dat de oven wordt afgebroken. Een beslissing die voor Bond Beter Leefmilieu alvast niet uit de lucht kwam vallen. Immers, deze zomer nog bleek dat IDM voor zijn oven geen garanties kon bieden op het vlak van energierecuperatie wegens economisch niet rendabel. "Het geld van de investeringen rendeert niet als je de beperkte levensduur van de oude

installatie bekijkt", zo klonk het bij IDM. IDM ondernam afgelopen maanden nog verwoede pogingen om op een sluismanier een verlenging van de vergunningstermijn in de wacht te slepen. Pogingen waar BBL overigens formeel bezwaar tegen indiende bij minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans. Toen bleek dat de wensen van IDM niet zonder de noodzakelijke investeringen in energierecuperatie zou lukken, restte er nog één enkele beslissing: sluiten en slopen. Proficiat! (DJ)

Na de zondvloed

"De Lageweg, Broekakkerstraat en Dijkstraat revisited"

Het derde weekend van september. Het eerste weekend van november. Aanhoudende regenbuien mondden uit in een heuse zondvloed. De namen van veel van de ondergelopen straten spraken boekdelen: Lageweg, Broekakkerstraat, Neerland, Dijkstraat... Kortom, gebieden die vroeger nooit voor bebouwing in aanmerking zouden kunnen komen. De voorbije zondvloed heeft alvast geleerd dat de mens ook in de 21ste eeuw uiterst behoedzaam met de natuur zal moeten omspringen. De natuur kan zich immers grof wreken als de harmonie wordt verbroken. Hoe kan Vlaanderen het precair evenwicht tussen mens en natuur terugvinden? BBL-beleidsmedewerker Johan Vandewalle deed op 21 oktober zijn verhaal hierover in de Financieel-Economische Tijd. Wij vatten één en ander samen.

Het is verrassend vast te stellen dat de officiële instanties zich schikten in de onvermijdelijke gevolgen van de uitzonderlijke weersomstandigheden. Minister van Leefmilieu Kelchtermans stelde wel dat Vlaanderen bezig is de fouten uit het verleden te herstellen via een nieuw decreet integraal waterbeheer. Bond Beter Leefmilieu ziet in dat decreet echter geen nieuwe aanpak. Johan Vandewalle: "Het nieuwe ontwerp van decreet betonnet het huidige beleid en bundelt de bestaande praktijken, zonder dat er van enige verbetering sprake is". De overheid moet zich niet zo maar neerleggen bij de misstappen uit het verleden. Welke zijn deze?

Zo werd bij de aanleg van rioleringen, zeker voor 1995, geen apart systeem ingevoerd voor de afvoer van regenwater naar

het natuurlijke grachtenstelsel. De riolen zijn overigens niet berekend op het opvangen van uitzonderlijk veel water. De oppervlakte aan daken, parkings en wegen of de niet-doordringbare grondoppervlakte nam de voorbije decennia tevens uitgebreid toe. De regenafvoer daarvan komt vrijwel integraal terecht in een rioleringsstelsel, terwijl in vele gevallen alternatieven als het bestaande grachtenstelsel voorhanden zijn. Dit zijn stedenbouwkundige fouten, waar men pas heel recent aandacht aan begint te schenken.

De zwaarste fouten werden wellicht gemaakt op het vlak van de ruimtelijke ordening. Overheden verkavelden duchtig laag gelegen gebieden bij rivieren en kanalen. Men hield ook nooit rekening met de natuurlijke functie van sommige gebieden als valleien, die in feite natuurlijke buffergebieden zijn bij uitzonderlijk hoge regenval. En dan spreken we nog niet over de verwaarlozing van het grachtenstelsel, dat bij kleine buien het water in de eigen streek houdt, in plaats van het rechtstreeks naar zee af te voeren.

Is een gescheiden rioleringsstelsel dan de oplossing bij uitstek? Ja, zegt nu ook een aarzende Aquafin-woordvoerder Boudewijn Vandesteene: "Door enkel het afvalwater in rioleringen af te voeren, kan men kleinere zuiveringsinstallaties bouwen en voorkomt men de talrijke overstorten, waardoor afvalwater en slib ongezuiverd in de waterlopen terecht komt, na te veel neerslag". Een opmerkelijke bocht van Aquafin vindt Johan Vandewalle. Toch kon men via een gescheiden rioleringsstelsel de voorbije watersnood niet vermijden. "Een gescheiden stelsel heeft tal van voordelen, maar als buffer bij zware regenval is het systeem niet direct van nut. De ontdubbeling van afval- en regenwater heeft immers enkel maar zin wanneer het opgevangen regenwater naar de dichtst bijzijnde waterloop of gracht wordt afgevoerd of gewoon gedraineerd. Volgens BBL kunnen verder kleinschalige maatregelen helpen om problemen te voorkomen. Zo bestaan er bijvoorbeeld doorlaatbare verharde opritten. Huishoudens kunnen ook regenwater hergebruiken als alternatief voor toepassingen als sproeien van tuin en toilet. Maar iedereen is het er ook over eens dat regenwatertanks als buffercapaciteit bij zware regenval nauwelijks een rol spelen. Dat een andere aanpak niet kan uitblijven staat inmiddels als een paal boven water. "Wij willen zeker geen steen werpen naar mogelijke schuldigen, maar argumenten en voorstellen aandrigen opdat de gevolgen van zo'n noodweer in de toekomst veel kleiner zouden zijn", besluit Johan Vandewalle.

Danny Jacobs

Procter & Gamble

Kwaliteitsproducten
gemaakt na veel
milieuonderzoek

Risk Assessment and Management of New and Existing Chemicals
Environmental Toxicology and Pharmacology

C.J. Van Leeuwen, F. Bro-Rasmussen, T.C.J. Feijtel, R. Arndt,
Grandy, B. Hansen, J.J. Van Hemmen,

Composting to Achieve a 50%
Management Approach
P. Schauner, 1997

Fate of Linear Alkylbenzenesulfonates With Dissolved
Organic Matter: Effect on Bioavailability
Versteeg, 1996. Environmental Science & Technology

Fate of Linear Alkylbenzene Sulfonate in the Environment.

D.C. McAvoy, W.S. Eckloff and R.A. Rapaport. 1997. The CLER Review 3(1): 4-17

Effects of Nutrient Trace Metal Complexation
(S,S)-EDDS

Within an Effluent Treatment Plant: The Presence of the Chelator

L'inventaire du Cycle de vie Produit
P. Schauner, and others

Overall Framework for Integrated Waste Management.

Integrating Life-Cycle Assessment Within
Environmental Management

B. De Smet, P.R. White and J.W. Owens
ed. Chapter 16, McGraw Hill

Impact of Biodegradation Test Methods on the
Applicability of Biodegradation QSARs

C.E. Cowan, T.W. Federle, R.J. Larson T.C.J. Feijtel 1996

Building Uncertainty Analysis into
Chemicals Disposed Through Municipal Wastewater

Flow Through Laboratory Microcosm Suitable for Assessing Effects of Surfactants on
Natural Periphyton

S.A. Belanger and K.L. Rupe. 1996 A. Environmental Toxicology and Water Quality, 11:65-76

Dit geldt voor alle producten van Procter & Gamble:

O.a. Bonux - Ariel - Dash - Dreft - Vizir - Bonux - Ace Delicat - Lenor - Mr. Proper -

Antikal - Pampers - Bounty - Always - Alldays - Demak'up - Tempo - Tampax -

Oil of Olaz - Vicks - Pétrole Hahn - Pantene - Head & Shoulders - Wash & Go -

Monsavon - Clearasil - Secret

Uw zonnewarmte-batterij in speksteen

ZONNEWARMTE: In deze houtkachel uit natuursteen stook je gemiddeld 2 uur voor 24 uur accumulatie-warmte. De in het hout geconcentreerde zonne-energie wordt omgezet tot zalige stralingswarmte. De echte zonnewarmte van TULIKIVI rijkt gelijkmatig tot ver in de kamer en schept een aangename binnenhuisklimaat.

ECOLOGIE: Het hout wordt nagenoeg volledig verbrand bij extreme temperaturen, met een minimum aan rook. Het hoge rendement betekent een enorme houtbesparing. In harmonie met de natuurlijke kringlopen en bij duurzame bosbouw wordt zure regen vermeden en is er geen bijdrage tot het broeikaseffect. Integratie met andere bronnen van zonne-energie kan.

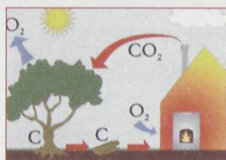
GEZONDHEID: De vitaliserende stralingswarmte verhoogt de weerstand tegen infectieziekten. Minimale stofbewegingen en een stabiele luchtvochtigheid bieden verademing aan asthma-patiënten. TULIKIVI is veilig voor kinderhandjes en schoorsteenbrand.

MODULARITEIT: Maar liefst 40 TULIKIVI-basismodellen en ontelbare opties zoals CV-aansluiting en elektrische weerstanden; bakoven, een warme zitbank of knuffelzuil, ingelegde gekleurde steendecoraties, zandstraaltekeningen,... tot de individuele creatie op computer.

VAKMANSCHAP: DIN en ISO 9001 gekeurd, van in de steengroeve tot bij U thuis. Stijlvol en nagenoeg onverslijtbaar.

Model met bakoven

DUTRY & Co

TULIKIVI
De wereld van speksteen

Zend nu deze coupon aan:
TULIKIVI BELGIUM, Michel Dutry,
Vichestraat 147, B-8540 Deerlijk,
tel: 056/ 77 60 90, fax: 056/ 77 42 94
www.dutry.com

Win Uw accumulerende houtkachel uit speksteen

Graag de brochure (48 p.) en het adres van mijn regionale dealer, waar ook ik mijn TULIKIVI (TU 1000) kan winnen:

Naam :

Straat, nr :

Gemeente en postcode :

Tel. :

MIL 11-8

Milieu doet leven...

ontdek het op

milieu '98
beurs

Meer dan 4.000m² informatie over natuur, waterzuivering, zonne-energie, milieuvriendelijk wonen, afvalbeheer, ecologische schoonmaakmiddelen, regenwatergebruik, ...

19-22
november
'98
Brabantthal Leuven

Toegang gratis

Een organisatie van de provincie Vlaams-Brabant, de vzw IGO Leuven en de intercommunes Interleuven en Haviland. Met steun van het Europese LIFE-programma.

Een voordelig combinatiebiljet B-Evenementen "Trein + Bus" is verkrijgbaar in elk NMBS-station. Vanaf station Leuven brengt DE LIJN u tot de ingang van de Brabantthal via lijn 4.

Info ☎ 016/29 85 40

MiNa-Raad brengt advies uit over integraal waterbeheer

De MiNa-Raad geeft met zijn advies van 6 oktober over het voorontwerp van decreet betreffende integraal waterbeheer, oppervlaktewaterkwaliteit, oppervlaktewaterkwantiteit, grondwater en watervoorziening een duidelijke onvoldoende aan de Vlaamse regering. Een aanzet tot, maar zeker geen volwaardige integratie. Zo zou je het voorontwerp kunnen noemen...

Het voorontwerp toont aan dat de Vlaamse overheid alvast de goede intentie heeft om een integraal waterbeleid tot stand te brengen. Tegelijk wordt ook vastgesteld dat het voorontwerp nog grondig zal moeten bijgesteld worden om de doelstelling van integraal waterbeheer te kunnen waarborgen. Significant hiervoor is de opsplitsing van het waterbeleid in verschillende titels en een afzonderlijke titel voor integraal waterbeheer. In feite zou het voorontwerp uit één titel 'Integraal waterbeheer' moeten bestaan, waarin de verschillende aspecten van water aan bod komen. Het gevolg van de huidige structuur is dat de doelstellingen en beginselen van integraal waterbeheer niet van toepassing zijn op de andere titels, tenzij dat expliciet vermeld is.

Inzake inhoudelijke vernieuwing komt enkel Titel I 'Integraal waterbeleid', over de organisatie van het integraal waterbeleid, tegemoet aan de verwachtingen. Mits grondige bijsturing is het mogelijk en wenselijk Titel I op relatief korte termijn operationeel te maken. De titels II tot en met VI zijn in de eerste plaats tot stand gekomen als een collage van reeds bestaande mono-functionele regelgeving. Her en der is die regelgeving bijgesteld, maar onvoldoende om een volwaardig multifunctioneel integraal waterbeleid vorm te geven. De operationalisering van deze titels acht de Raad op korte termijn niet haalbaar.

Afstemming noodzakelijk

Het is cruciaal dat het voorontwerp een aanvulling is op het Decreet Algemene Bepalingen van Milieubeleid. Dit impliceert dat het integratieconcept van het integraal waterbeheer afgestemd moet zijn op het integratieconcept van dit Decreet Algemene Bepalingen van Milieubeleid. Daarnaast heeft dat ook gevolgen voor de vormgeving: gemeenschappelijke bepalingen dienen op algemene wijze vooraan geregeld te worden en wat reeds algemeen geregeld is in het Decreet Algemene Bepalingen van Milieubeleid dient niet herhaald te worden in de titel over integraal waterbeleid.

Bij de evaluatie van de afstemming op verschillende relevante documenten komt de Raad tot de conclusie dat de afstemming, voor wat betreft de internationale regelgeving en de Vlaamse milieuwetgeving, niet altijd volkomen is of zelfs ontbreekt. In het bijzonder vraagt de Raad afstemming met het beleid inzake ruimtelijke ordening en drukt er op dat die relatie wederkerig moet zijn.

De Raad suggereert dat een andere invalshoek, via het instrumentarium, voor de Titels II e.v. zowel voor de integratie als voor de vereenvoudiging van de regelgeving gunstig kunnen zijn. Minder gelukkig zijn ook de vele doorverwijzingen naar uitvoeringsbesluiten. In het decreet moeten dan minstens criteria en randvoorwaarden vastgelegd worden op basis waarvan de Vlaamse regering de invulling kan doen. Aan de uitzonderingsbepalingen voor minder strenge milieukwaliteitsnormen zijn geen randvoorwaarden gekoppeld zoals voorzien in het voorstel van de Europese kaderrichtlijn water. Bovendien vraagt de MiNa-Raad zich af waarom deze afwijking van het hoofdstuk 'Milieukwaliteitsnormen' van het Decreet Algemene Bepalingen van Milieubeleid nodig is.

Wie kan beslissen?

De doelstellingen en beginselen van het integraal waterbeleid moeten in Titel I bijgesteld worden. Vooreerst moeten ze van toepassing zijn op alle aspecten van het waterbeleid en moeten ze kaderen in de algemene doelstellingen en beginselen van het milieubeleid. Daarnaast moet ook het begrip 'multifunctionaliteit' opgenomen worden. Naast een organisatorische integratie is er ook nood aan een maatschappelijke integratie omdat de realisatie van integraal waterbeleid onmogelijk is zonder een verandering van de gedragspatronen. De oprichting van het VIWC komt op een aantal punten tegemoet aan eerdere adviezen van de MiNa-Raad, maar een verfijning van de opdracht dringt zich op. De MiNa-Raad ziet voor het VIWC een plannende, coördinerende en integrerende functie weggelegd, maar geen beslissingsfunctie over bekkenbeleid. De samenstelling van het VIWC moet een weerspiegeling zijn van de opdracht. De MiNa-Raad meent daarom dat van het VIWC in eerste orde de leden van het Planningsteam, die specifiek belast zijn met de planning van het waterbeleid in het milieubeleidsplan, deel moeten uitmaken. In tweede orde moeten de voorstellen getoetst worden door de administratieve overheden bevoegd voor de verschillende watergebruikers. De prerogatieven van de Vlaamse regering inzake het vastleggen van de samenstelling moeten decretaal worden afgebakend.

Op bekkenniveau stelt de Raad dat in het voorontwerp naast het bekkencomité (dat een taak heeft voor maatschappelijke advisering) en het ambtelijk orgaan (dat de beleidsopties voorbereidt), er een instantie ontbreekt die de bindende beslissingen op bekkenniveau vastlegt. De Raad gaat echter nog niet dieper in op de identificatie van dit beslissingsorgaan, maar suggereert daarvoor eerst het resultaat van actie 130 van het MINA-plan 2 af te wachten. Omtrent de planning van het integraal waterbeheer vraagt de Raad de afstemming met de milieubeleidsplanning, zowel op gewestelijk als op bekkenniveau. Ook dringt hij aan op een krachtlijnennota van de Vlaamse regering met de algemene lijnen van de visie inzake integraal waterbeheer. Ook moeten binnen de waterbeleidsplanning alle functies aan bod komen en moet er een wisselwerking zijn tussen de waterbeleidsplanning en de ruimtelijke planning.

Johan Vandewalle

Op stap in Iran. Een (half)open poort naar het Oosten.

In Milieurama-september kon u voor het eerst het relaas lezen van onze wereldreizigers Peter Van der Hoeven en Lieve Vijverman. Toen hadden ze het over hun vrij hectische trip naar Turkije en hun verblijf aldaar. Momenteel trekken ze door Iran, een land dat ongeveer drie keer zo groot is als Frankrijk en in het Westen een weinig benijdenswaardige reputatie geniet. Toch loont een bezoek aan Iran meer dan de moeite. Niet alleen voor de vaak schitterende en nog ongerepte natuurgebieden die je er vindt. Ook van de levensstijl van de Iraanse bevolking valt heel wat te proeven...

Het is 24 augustus wanneer we ons tentje samenvouwen op een camping nabij de Turkse grensstad Dogubayazit. Het was er, midden in de bergen, heerlijk koel en de nabijheid van de ruim 5.000 meter hoge Araratberg zorgde voor schitterende panorama's. Het eeuwenoude Ishak Pasja Paleis torede uit boven de schaduw- en waterrijke kampplaats en zorgde tegelijk voor de culturele noot. Vandaag bekijken we die Araratvulkaan met heel andere ogen: de veronderstelde en veel besproken landingplaats van de Ark van Noah is voor ons op dit ogenblik een ware mijlpaal tussen het Westerse Turkije en het geheimzinnige, voor ons nog onbekende, Iran. Vandaag steken we die grens met Iran over, niet zonder moeite overigens, reizen doorheen Iran is niet zo eenvoudig... Ruim twee maand voor ons vertrek hadden we ons visum aangevraagd. Om een maximale reisevrijheid te behouden, verzochten we de ambassadebeambte ons een doorreisvisum af te leveren waarmee we gedurende één maand vrij door het land konden reizen én waarbij de datum van inreis kon variëren over een periode van 6 maanden. Pas na een maand kregen we positief antwoord. We kregen een doorreisvisum van 5 dagen toegestuurd maar vermits we van plan zijn om flink wat langer dan 5 dagen in Iran rond te trekken, proberen we straks bij aankomst in één of andere grote stad een verlenging van ons visum aan te vragen.

AUTOSALON IN IRAN

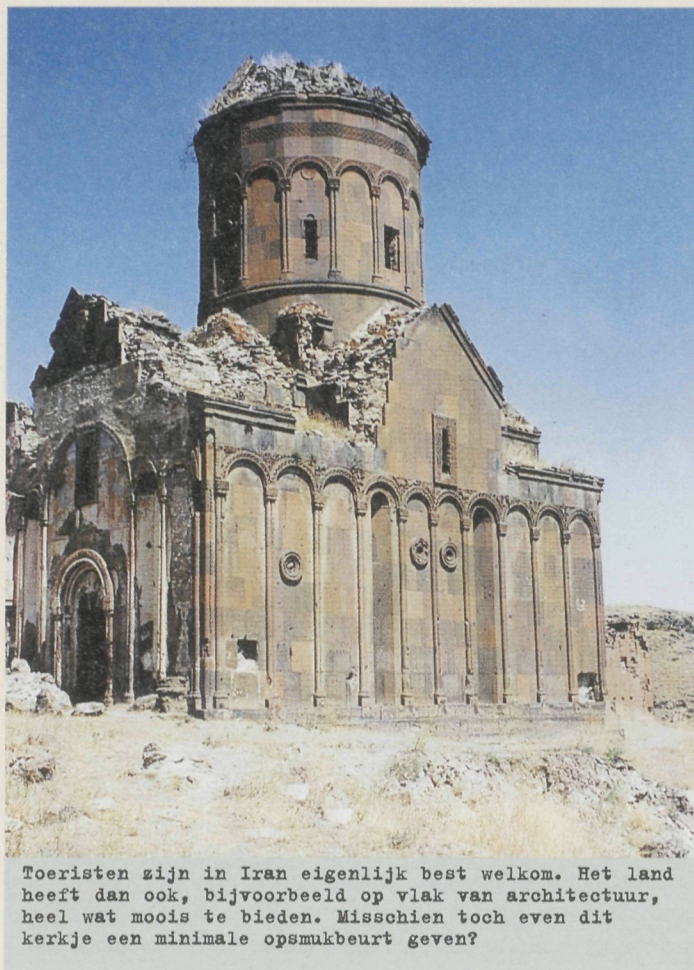
OPEL

FORD

Mensen in de stad

Het oversteken van de grens met Iran viel eigenlijk best mee. Tot de grens werden we vergezeld van een groep toeristen die tijdens een verblijf in Turkije ook even de gelegenheid te baat nam om een kijkje te nemen in het Turks-Iraanse grensgebied. We hadden evenwel niet de indruk dat de trip voor hen veel meer betekende dan wat obligate sightseeing alvorens gauw terug te keren naar hun veilige hotel in Turkije. Niet zo bij ons. Wij trokken, bij een buitentemperatuur van 40°C, de lange broek en mantel aan alvorens Iran binnen te trekken. Meteen viel op dat het Iraanse

Toeristen zijn in Iran eigenlijk best welkom. Het land heeft dan ook, bijvoorbeeld op vlak van architectuur, heel wat moois te bieden. Misschien toch even dit kerkje een minimale opsmukbeurt geven?

▶ douanepersoneel bijzonder vriendelijk en behulpzaam was. Toeristen zijn in Iran best wel welkom, een eerste schrill contrast met het beeld dat in het Westen over dit land en zijn bevolking wordt opgehangen.

Nog dezelfde dag ging het met de lange afstandsbus richting Tabriz, zowat de eerste grote stad die je na het oversteken van de Turks-Iraanse grens aantreft. Onze bustrip van ruim 6 uur naar Tabriz, de stad telt zo'n 4 miljoen inwoners, viel best wel mee. Net als in Turkije is de kwaliteit van het openbaar vervoer hier best genietbaar, niet te druk én naar Belgische normen spotgoedkoop. Tijdens onze bustrip kregen we meteen een eerste indruk van Iran. Naarmate je verder van de Turkse grens het Iraanse binnenland binnenrijdt, merk je een overduidelijke verandering in vegetatie en landschap. Ruim een vierde van Iran is woestijngebied, de helft van de oppervlakte is gebergte. Droge vlakten en rotsgebergten wisselen elkaar af. Huizen zien we vrijwel nergens. Pas naarmate we Tabriz naderen, neemt de bebouwing toe. In Iran wonen de mensen in de stad, zoveel is duidelijk. Hoeven we nog te zeggen hoe immens groot het verschil met onze Vlaamse ruimtelijke ordening is?

GSM aan de gordel

Eens aangekomen in Tabriz kost het ons niet de minste moeite om ons visum te verlengen met 2 weken extra-verblijf. Tot hier toe dus geen spoor van de zo gevreesde Iraanse bureaucratie of controlemanie. Tabriz zelf geeft ons een bijzonder verzorgde indruk. De huizen zijn opgetrokken uit degelijke bouwmaterialen en ogen kwalitatief zeer goed. Of ze ook voldoende energievriendelijk zijn uitgerust, laten we even in het midden. Feit is wel dat de Iraanse manier van bouwen er een stuk duurzamer uitziet dan zijn Turkse variant. Dat zouden we later ook overduidelijk merken in Teheran. De centra van de Turkse steden zijn daarentegen vaak weinig verzorgd en niet bepaald aangenaam om wonen.

De ontdekking van een nieuwe oliebron? Een uit de hand gelopen feestje, inclusief sproeiservice? Nee, gewoon één van de schitterende natuurgebieden die we bezochten.

Wat rondkeuvelen in de straten van Tabriz leerde ons al gauw dat de winkels hier werkelijk uitpuilen van de Westerse producten. Overall vind je een uitgebreid assortiment van Japans-Aziatische elektronica, naast ook de nodige electrosnuffjes van eigen Iraanse origine. De modale Iraniër kickt werkelijk op alles wat in verband kan worden gebracht met electronica en computers. De mannen, geen vrouwen, die je op straat ziet rondwandelen met de mobiele telefoon bengelend aan de gordelriem zijn op één hand niet te tellen. Uiteraard zijn de uitgesproken Amerikaanse merken hier moeilijk te vinden. Dat heeft alles te maken met de gespannen verhouding tussen Iran en de Verenigde Staten en de boycot op in- en uitvoer van bepaalde producten. Al lijkt die de voorbije jaren toch iets soepeler te zijn geworden.

Met zijn allen in de Paykan!

Valt de vriendelijkheid én de ruimtelijke inrichting best mee, dan is het verkeer in de Iraanse steden ronduit moordend. In België bestaat zoiets als hoffelijkheid of het besef dat je als voetganger, eenmaal op het zebrapad, voorrang hebt op de auto. In Iran niks van dat. Zowel in Teheran als in Tabriz moet je werkelijk bijzonder goed uit je doppen kijken wanneer je de straat probeert over te steken. Auto's remmen hier voor niks of niemand. Dat ongebreidelde autoverkeer heeft uiteraard niet alleen gevolgen inzake verkeersveiligheid. De CO₂-uitstoot van de vele auto's vertaalt zich ook in een enorme luchtvervuiling, meteen het grootste milieu-probleem waarmee Iran te kampen heeft. Ook in die zin verschilt de situatie in een miljoenenstad als Teheran in niks van die in Westerse grootsteden zoals New York of Parijs. Toch heeft het probleem van de CO₂-uitstoot in Iran ook een specifieke oorzaak. En die oorzaak is de 'Paykan', een Iraans automerk dat naast een in eigen land geassembleerde carrosserie ook bestaat uit een Engels motorgedeelte. Deze 'gezinswagens' mogen er dan al vrij hoekig en weinig aantrekkelijk uitzien, ze overheersen toch maar lekker het Iraanse straatbeeld. Zowat alle taxi's, en die zijn goed voor ongeveer 40% van het stadsverkeer in Teheran, zijn Paykans. Net als de verouderde Oost-Europese wagens beschikt de Paykan over een sterk verouderde motortechnologie. Het aantal schadelijke stoffen die zo'n Paykan uitstoot moet angstwekkend hoog liggen, althans dat vertellen onze reuk- en smaakorganen. De enorme smogwolk die constant boven de Iraanse hoofdstad hangt, vormt hiervan het trieste bewijs. Vanuit de bergen ten noorden van Teheran heb je een beeld van die drijvende mistwolk waarin de inwoners van Teheran dagelijks leven.

Kringloop bijna rond

Ondanks het feit dat de benzineprijs hier belachelijk laag is, onge-

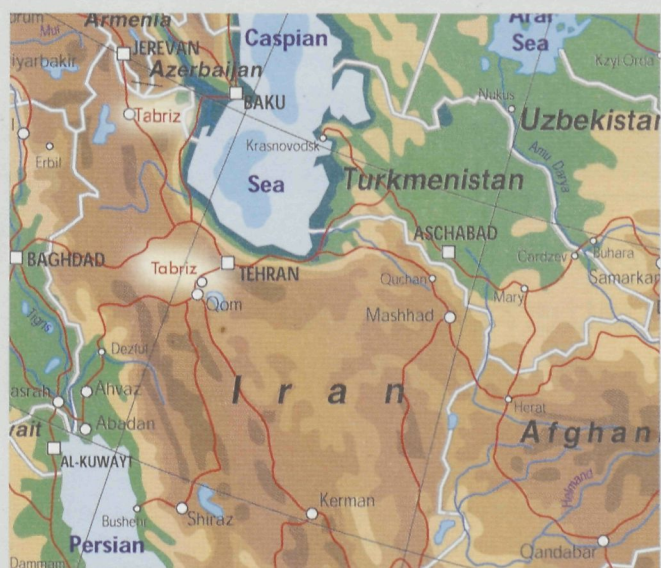
Uiteraard is de Islam stevig vertegenwoordigd in het Iraanse straatbeeld. Al dienen we er volledigheidshalve evenzeer aan toe te voegen dat ook de Iraanse privé-feestjes legendarisch zijn.

veer 6 frank/liter en er gezien de grote olievoorraad eigenlijk helemaal geen nood is aan bezuinigingen, heeft de Iraanse overheid toch een aantal maatregelen getroffen om de CO₂-uitstoot van het stadsverkeer aan banden te leggen. Op aandringen van de overheid zijn zowat alle taxi's overgeschakeld op vloeibaar gemaakt aardoliegas, kortweg LPG. Dit is op milieuvlak zeker geen slechte zaak. LPG komt vrij bij het oppompen van olie en werd tot voor kort gewoon verbrand bij de ontginning ervan. Nu wordt het gas dus opgevangen en als brandstof gebruikt voor voertuigen. Ongetwijfeld beter dan het zomaar te verbranden. De concentratie van schadelijke stoffen in de uitlaatgassen van LPG-wagens ligt immers effectief lager dan die van benzinewagens. Toch valt ook over die omschakeling naar LPG iets te zeggen. Het LPG-systeem dat wordt ingebouwd is reeds sterk verouderd. Reken daarbij dat ook de benzinemotortechnologie sterk verouderd is en je komt tot de slotsom dat de uitlaatgassen van de LPG-

Paykan nog steeds heel wat schadelijker zijn dan die van onze Westerse benzinewagens. Toch valt er over de milieubalans van de Paykan ook positief nieuws te vertellen. Meer bepaald wat betreft de levensduur van deze Iraanse bolide. Overal vind je hier garages waar wisselstukken van de Paykan oververtegenwoordigd zijn. Dat zorgt ervoor dat de wagens meer dan eens worden hersteld en opgelapt. Vaak tot ze letterlijk uit elkaar vallen. De nog bruikbare onderdelen worden daarna opnieuw in omloop gebracht waardoor de afvalfractie tot een minimum wordt herleid. Alvast aan die manier van werken kunnen de Westerse autoconstructeurs nog wat leren...

Bouwen in de bergen

Uiteraard is Iran meer dan enkele grootsteden. En eens je Teheran hebt verlaten in noordelijke richting merk je dat van het vrij verzorgde gedrag in die steden maar weinig overblijft op het platteland. Daar wordt alles gewoon nonchalant weggegooid, het kost je dan ook niet de minste moeite om het spoor van de modale Iraanse toerist te volgen. Tijdens bergwandelingen hoef je je niet te verbazen wanneer je aan de oever van riviertjes of midden prachtige natuurgebieden overal zwerfvuil aantreft. Dat men op die manier zijn mooiste plekjes gewoon om zeep helpt en op termijn in de eigen vingers snijdt, is een visie die voorlopig niet door een meerderheid van de mensen wordt gedeeld. Een aantal natuurgebieden ten noorden van Teheran wordt bovendien ook bedreigd door de bouwwoede van de rijke Tehrani. Zij bouwen luxueuze villa's in de mooiste bergvalleien om er op adem te komen van de stadsdrukke en luchtverontreiniging. De rijke fauna en flora van de Alborzmountains, die ook wel eens het 'Zwitserland van Iran' worden genoemd, wordt op die manier ernstig bedreigd. Enerzijds door de vele bouwprojecten die er worden opgestart, anderzijds door de nonchalance van de vele dagjestoeristen.

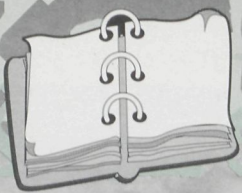
Iran

Iran is ruim drie keer de grootte van Frankrijk en is daarmee het 15de grootste land ter wereld. De buurlanden zijn Turkije en Irak in het westen, de Sovjet Unie in het noorden en in het oosten wordt Turkije begrensd door Afghanistan en Pakistan. Met de Kaspische Zee in het noorden en de Perzische Golf en de Zee van Omar in het zuiden beschikt het land over een 2.500 kilometer lange natuurlijke zee grens.

Bevolking neemt toe

Blijft tenslotte nog het probleem van de overbevolking waarmee Iran te kampen heeft. In '96 telde men 70 miljoen inwoners, de verwachting is dat dit aantal tegen 2015 zal opgelopen zijn tot 110 miljoen. De overheid voert dan ook een verregaande promotiecampagne om die bevolkingsaangroei te beperken. Met succes, zo blijkt uit de allerlaatste cijfers. Ook uit onze gesprekken met Iraniërs bleek steeds weer dat de grote families van vroeger plaats hebben gemaakt voor relatief kleine gezinnen met 2 of 3 kinderen. En dat heeft meteen enkele belangrijke gevolgen. Eerst en vooral ligt de scholingsgraad in die kleine gezinnen vrij hoog en spreken de meeste vrouwen en meisjes, veel meer dan mannen, goed Engels. Het verbaasde ons ook vast te stellen dat, in tegenstelling tot wat in het Westen steeds wordt verteld, vrouwen hier een erg grote vrijheid genieten. Uiteraard is iedere Iraniër geïnteresseerd om meer te weten te komen over Westerse landen en willen ze er vroeg of laat allemaal wel eens heen. En uiteraard heeft dat te maken met het alcoholverbod en de 'chador', de verplichte klederdicht, die hun manier van leven bepaalt. Maar toch kan je je niet van de indruk ontdoen dat het beeld dat bij ons door de band van Iran wordt opgehangen, niet klopt met wat je hier ziet. Alles bij mekaar heeft Iran heel wat te bieden. De cultureel-religieuze ontwikkeling staat hier op een bijzonder hoog niveau, de wegeninfrastructuur is uitstekend en het openbaar vervoer is goedkoop én prima uitgebouwd. Afwachten of Afghanistan ons straks even gastvrij ontvangt...

Peter Van der Hoeven & Lieve Vijverman

'Wind-Werkdag' wil Vlaamse windenergie aanzwengelen

Windenergie zit, ook in Vlaanderen, in de lift. Sinds september werkt het Overleg Duurzame Energie Vlaanderen (ODE) vzw samen met de Vrije Universiteit Brussel aan een 'Windplan Vlaanderen' waarin de mogelijke locaties voor windturbines in kaart worden gebracht. Het windplan moet een praktisch werkinstrument worden dat een verantwoorde introductie van windenergie in Vlaanderen stimuleert. Zo is het momenteel bijvoorbeeld helemaal niet evident om de nodige vergunningen voor de ruimtelijke inplanting van windturbines binnen te halen. Stof genoeg voor een 'Wind-Werkdag' die ODE op 26 november in Auditorium Qc aan de VUB organiseert. Sprekers van dienst zijn o.m. Jan Daneels van ODE. Hij zal een pleidooi houden voor meer 'Windruimte in Vlaamse provincies'. Thierry Boeckx van Interelectra zal het dan weer hebben over de visie en ervaring van de Limburgse intercommunale inzake windenergie. En een afgevaardigde van minister van ruimtelijke ordening Steve Stevaert zal een toelichting geven bij de beleidsvisie inzake vergunningen. Zelfs Electrabel wordt verwacht uitleg te geven bij hun plannen voor de realisatie van windparken in Vlaanderen... Wie wil deelnemen aan de studiedag betaalt 1.000 frank, ODE-leden slechts 500 frank.

i ODE-Vlaanderen,
Blijde Inkomststraat 109,
3000 Leuven, Tel. 016/23.52.51.

Niet-Winkeldag voor het eerst ook in Vlaanderen

Op zaterdag 28 november wordt de mondiale Niet-Winkeldag georganiseerd. Deze wereldwijde consuminder-dag werd in '95 als 'Protestdag tegen de Consumptiecultuur' in Nederland opgestart en wordt dit jaar ook voor het eerst in Vlaanderen georganiseerd. De Niet-Winkeldag wil de gangbare consumptiecultuur van 'steeds meer' in vraag stellen en wil mensen aanzetten om stil te staan bij de eigenlijke schaarste van producten en de oneerlijke verdeling ervan. De Niet-Winkeldag is een dag van vrolijk en kritisch protest tegen de consumptiecultuur en tegen de invloed van reclame op ons dagelijks leven. De dag biedt volop mogelijkheden voor vrolijke acties. Ook in Vlaanderen. Bij ons wordt de Niet-Winkeldag gecoördineerd door Netwerk én wordt nog uitgekeken naar verenigingen allerhande die willen meewerken. Enkele tips? Je kan bijvoorbeeld werk maken van een alternatieve reclamezuil met daarop de nodige parodieën op bekende advertenties, aankondigingen en adressen van milieubewuste winkels, tips voor gratis cadeautjes... Of je kan ook een overzicht maken van verkooppunten van milieuvriendelijke producten, tweedehands goederen, wereldwinkel, boerenmarkt,... Of je kan ook een leegstaande winkel 'kraken', helemaal niets verkopen en de etalage versieren met opvallende en veelbelovende teksten: 'Alleen vandaag: gratis tijd!'. Neem er alvast even de tijd voor...

i Netwerk Vlaanderen,
Vooruitgangstraat 333/9,
1030 Brussel, Tel. 02/201.07.70.

PIME brengt water in kaart

Op woensdag 2 december organiseert het Provinciaal Instituut voor Milieu Educatie (PIME) vzw een studiedag 'Water & GIS'. GIS staat voor Geografische Informatiesystemen en de studiedag wil precies een ruim publiek wegwijs brengen in het enorme aanbod van zo'n digitale informatiebronnen over het thema water. Er wordt een overzicht gegeven van de mogelijkheden van GIS, welke gegevens je waar kan raadplegen en hoe je die in kaarten kan omzetten en aanpassen. Die werkwijze wordt gedemonstreerd aan de hand van een concrete case. Ook enkele softwarepakketten worden voorgesteld. De studiedag richt zich vooral tot leerkrachten en milieuableiden.

i PIME,
Mechelsesteenweg 365, 2500 Lier,
Tel. 015/31.95.11., Fax. 015/31.58.50.,
e-mail: pime@club.innet.be

Likona zoekt 'schatten op zolder'

Op zaterdag 21 november organiseert de Limburgse Koepel voor Natuurstudie (Likona) een heuse schattenbeurs. Onder het motto 'Schatten op zolder' worden in het Limburgs Universitair Centrum te Diepenbeek een aantal bizarre vondsten uit de Limburgse natuur tentoongesteld. Mooie stenen, fossielen, paddestoelen, vruchten van bomen, planten, insecten, pluimen, schedels,... Iedereen vindt tijdens wandeltochten doorheen de natuur wel eens de meest bizarre dingen. Maar misschien weet je helemaal niet wat je mee naar huis brengt? Of zit er hier of daar ergens wel een bijzonder waardevol fossiel tussen? Heb je nog dergelijke 'schatten op zolder' en wil je na al die tijd wel eens weten hoeveel die waard is, trek dan op 21 november richting Diepenbeek.

i Limburgse Koepel voor Natuurstudie (Likona),
Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk,
Tel. 011/26.54.50., Fax. 011/26.54.55.

Bestrijdingsmiddelen.

Dat was de oplossing van de Puzzel in het oktobernummer van Milieurama.

Walter Robyn uit Antwerpen en

Roger Depauw uit Ranst wisten dat ook én stuurden hun oplossing naar BBL. Gelijk hadden ze, want ze krijgen binnenkort een interessant BBL-boekenpakket thuisbezorgd. Voor volgende maand heeft Milieurama een ander leuk extraatje in petto. Wie erin slaagt om onderstaande Puzzel correct op te lossen, maakt kans op een gratis-exemplaar van de nieuwe BBL-energiegids die je alles vertelt over het hoe en waarom van energievriendelijke huishoudtoestellen.

Geïnteresseerd? Probeer dan ons kruiswoordraadsel zo correct mogelijk in te vullen, plaats de letters uit de groene vakjes over naar het rooster en stuur je oplossing naar Bond Beter Leefmilieu, Milieurama-puzzel, Twekerkenstraat 47, 1000 Brussel. Of doe het per e-mail: bbvl@pophost.eunet.be

Dirk Serneels

Eindfase v/e product		Zoogdier	Blauwe kleurstof	Overdreven	Levenslucht	Landstreek in de prov.		
Milieu-criminaliteit			Strik	Hardvochtig	Onbekende (afk.)	Antwerpen		
						Tafelgast		
Waterkant		Zulver			Rivier in Vlaanderen			
		Kleur			Windrichting			
			Egyptische stad			Maand		
			Omslag			Maal		
Tongbeweging							Raden	
Ordedienst			Geur				Vrijblijvende hofmakerij	
			Handelsnaam					
				Misdadiger				Ik (Latijn)
				Leeg				
Meubel					Nummer			
Bevestiging					Cijfervoorstelling			
		Voerbak			Hoofdstad van Letland			
		Vulkaan			Deel v/e bijenkorf			
Lidwoord			Binnenplaats			Zeehond		
Grap			Betekenis			Papegaai		
				Land				
				Editie				Daar
Verband				Bloeiwijze				
Gebak						Plus		

Oplossing van het vorige nummer: BESTRIJDINGSMIDDELEN

	E		E		P				
--	---	--	---	--	---	--	--	--	--

Milieurama weet graag wat u denkt. Over ons eigen tijdschrift, over het milieubeleid, de werking van de milieubeweging... Meer zelfs, we bieden u binnen de kolommen van deze rubriek volop de kans om uw mening ook te vertellen aan anderen.

**Ongezouten. Zonder meer. Aarzel
niet langer en contacteer ons:**

**Milieurama-lezersrubriek, Twekerkenstraat 47,
1000 Brussel.**

Belgacom en het leefmilieu: een moeilijk huwelijk...

De voorbije weken was Vlaanderen in de ban van de energiebesparing. Een campagne die zijn doel niet voorbijschoot. Zowel overheid, privé-sector als duizenden geïnteresseerden toonden duidelijk aan dat energiebesparing leuk, financieel haalbaar én interessant kan zijn. Al brengt het volgende verhaal van een Milieurama-lezer ons opnieuw met beide voeten op de grond:

Al meer dan 20 jaar ben ik werkzaam bij Belgacom. Ik voel me verplicht me (nogmaals) tot jullie te richten omdat ik het gewoon schandalig vind hoe laks én

personeel én directie van Belgacom staan tegenover milieuzorg op kantoor. Belgacom streeft ernaar in alles de beste te zijn, hier schieten ze evenwel schromelijk tekort. Wat loopt er mis? In heel veel van de buildings en gebouwen wordt verwarmd op een uiterst onrendabele manier. Het is zelfs zo dat temidden van de winter, wanneer het vriest dat het kraakt, we de vensters open dienen te zetten om niet te stikken van de warmte. Het is eveneens schering en inslag om zomaar de verlichting te laten branden. Mijn suggestie om de werknemers te informeren over de noodzaak om de lichten te doven bij het verlaten van één of ander lokaal werd verticaal geklasseerd. Bovendien is er per verdieping vaak maar één schakelaar om de verlichting van de hele verdieping aan en uit te schakelen. Heeft één persoon in één lokaal licht nodig, dan dient toch de hele verdieping te worden verlicht. Ook de manier waarop oud papier wordt ingezameld is de moeite waard. Op sommige plaatsen zijn wel papiermandjes voorzien om papier, en ook andere afvalfracties te scheiden, maar achteraf dumpt het reinigingspersoneel alles gewoon in één zak... Kortom, Belgacom heeft nog heel wat werk op de plank. En dan beseffen dat al heel wat zou kunnen gerealiseerd worden met een minimum aan goede wil én dat dergelijke maatregelen ook de bedrijfskost van Belgacom drastisch zou drukken...

naam en adres bij de redactie bekend

Vraag naar de lamp met de groene lampvoet!

Philips wint de WEC Gouden Medaille 1998.

**De TL'D Super 80 New Generation
Recyclable van Philips: goed voor
de planeet, goed voor de toekomst.**

Philips heeft een compleet nieuwe manier bedacht om fluorescentielampen te recyclen. Alle materialen worden zodanig gescheiden en behandeld dat er geen enkel kwaliteitsverlies is bij de nieuwe lampen. En aangezien de nieuwe TL'D Super 80 maar 20% van de normale hoeveelheid kwik gebruikt - slechts 3mg - draagt ook u uw steentje bij aan het milieu. Maar alleen als u naar de groene lampvoeten vraagt, uiteraard!

Wilt u hier meer over weten, contacteer Philips Lighting op het nummer 02/525.76.11 of kijk op het internet: <http://www.philips.com/lighting/>

PHILIPS

Let's make things better.